

albiSLAM

revistë e përmuajshme fetare kulturore shkencore

Kuptimi i Hixhretit nga këndvështrimi i Sheriatit

**Kush e shpiku
fundamentalizmin
islam tek shqiptarët?**

■ Faqe 5

**Omer Ibën Abdulazizi
Pasqyra Emevite
(61-101h)**

■ Faqe 41

**Hixhabi -
Zbulimi i
misterit**

■ Faqe 50

ISSN 1409-6250

Kryeredaktor:
Omer BERISHA

Redaksia:
Bekir HALIMI, Talha KURTISHI,
Muhamed DËRMAKU, Agim BEKIRI,
Alaudin ABAZI, Ali SHABANI,
Lulzim SUSURI, Enver AZIZI,
Ulvi FEJZULLAHU
Sedat SHABANI

Bashkëpunëtorë:
Ekrem AVDIU, Ismail BARDHOSHI,
Enis RAMA, Ahmed KALAJA, Fadil MUSLIU

Redaktor gjuhësor:
Fatmir Baçi
Redaktor teknik & faqesës:
Halil BERISHA
Redaktor artistik & disenji:
Azem ZAIMI

Botues:
Metush MEMEDI

Adresa:
rr: 110 nr: 5, Çarshia e vjetër
Shkup 1000
e-mail: albislam@gmail.com
sms: +389 75 436 718
tel & fax: +389 2 3230 827

Revista është e regjistruar
pranë Agjencisë për Informata
të Maqedonisë nr. 02-124/2
ISSN: 1409-6250

Tirazhi: 1500

ABONIMI NJËVJEÇAR
Për Maqedoni: 600 den, Evropë: 20 €,
Kanada dhe Amerikë: 40 €
(në çmim janë të përfshira edhe
harxhimet postare)

NUN-R DOEL
Xhirollogaria: 300000001759616
Komerçijalna Banka A.D. - Skopje (denar)
Xhirollogaria: 0270100209184
Komerçijalna Banka A.D. - Skopje (euro)
Rr. "Kej Dimitar Vlahov" 4
S.W.I.F.T. : KOBSMK2X
IBAN MK07300701002091869
Numri tatimor: 4030003487017

alb
ISLAM

DEL NË FILLIM TË MUAJIT

**Hapësirë
për
reklamën
tuaj**

TRASHËGIMIA SI KRITER VLERËSIMI...

3

Është koha kur trashëgimi të ndryshme fetare, trashëgimi të shumë kulturave dhe popujve po analizohen imtësisht, debatohet rreth tyre e në shumë raste edhe denoncohen, ndërkohë që ne muslimanët kemi të drejtën sublime, që pikërisht çështjen e trashëgimisë ta paraqesim si një nga vlerat, me të cilën plotësisht natyrshëm krenohemi.

Nuk duhet të lejojmë e as të guxojmë të lejojmë, që turbullirat e zëmit të na mohojnë historinë tonë të lavdishme, duke mëtuar kësaj të na lënë të pavetëdijshëm për thesarin e vërtetë që zotërojmë si Ummet, thesar trashëgimie, që tek shumë qytetërime shkaktonte zili.

Këtë ndjejnë legjitime, të ngrohtë dhe të këndshme të krenarisë, askush nuk ka të drejtë të na e mohojë, aq më pak mundet ta vërë atë në dyshim, apo të vendosë pikëpyetje pas saj. Pa asnjë dyshim që Libri i All-llahut dhe Sunneti i të Dërguarit, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, janë në krye të kësaj trashëgimie të lavdishme.

Me dritën e Kur'anit dhe Sunnetit, përgjatë gjithë historisë së Umetit, mendjet dhe zemrat e njerëzve çliroheshin nga e kota dhe shkëlqenin me të vërtetën. Në secilin vend ku njerëz të drejtë dhe të devotshëm predikonin fenë e All-llahut, rezultati i përpjekjes ishte i dukshëm dhe mjaft i shpejtë. Në të gjithë hapësirat ku ka shkelur këmba e muslimanëve, gjurma e tyre e bekuar shihej dhe shihet, pranohej dhe pranohet gjithmonë nga fisnikët dhe të drejtë e popujve përgjegjës.

Nuk është asesi rastësi, që edhe në ditët tona feja Islame përhapet dhe merr shtirje nëpër botë, si në aspektin cilësor ashtu edhe në atë sasior, dhe pa asnjë dyshim, përhapet shumë më shpejt nga fetë e tjera.

Nga ana tjetër, fushata e vazhdueshme dhe tejte e ashpër që zhvillohet, për t'i paraqitur muslimanët si fajtorët kryesorë të çrregullimeve globale, fushatë e cila nuk ka kursyer as mjete dhe as njerëz, nuk ka baza të vërteta as me vështrim nga konteksti historik dhe as aktualiteti nuk e përligj diçka të tillë.

Thesari historik i muslimanëve është po ai që ishte në fillimet e shpalljes së Kuranit dhe konsiston në: përhapjen e besimit të pastër, në zhvillimin e shkencave të dobishme, në ruajtjen e drejtësisë, në ndihmesën për prosperitet në gjitha fushat e jetës, në lehtësimin e integritetit të popujve në një shoqëri, për të cilën kriteri i vetëm i dallimit në vlera është devotshmëria.

Përkundrazi, akuzuesit tanë, "promovuesit" e të drejtave të njeriut dhe shoqërisë së hapur e të lirë, janë ata që shpikën luftërat pushtuese për "liri", privimin e popujve vendas nga të drejtat e tyre elementare, zbatuan dhe vazhdojnë të zbatojnë kolonializmin, eksploatimin të pamëshirshëm, prodhuan dhe provuan në mish njeriu bombën atomike... Ata ishin dhe janë agresorët e vërtetë që me pretekste të sajura dhe argumente të rrejshme okuponin dhe okupojnë shtete sovraane.

A keni lexuar se si ushtarët e kryqëzatave e festuan "çlirimin" e Jerusalemit, si pushteti i britanikëve i "mbrojt" të drejtat e indianëve që ishin grumbulluar për protesta paqësore. Algjeria me një milion "dëshmorë" e pagoi çmimin e pavarësisë nga Franca, e cila insistonte në të "drejtën" e qeverisjes me të.

Amerika pas luftës së dytë botërore ka intervenuar "seriozisht" duke e penguar "demokracinë" dhe duke i mbrojtur interesat e saj në afro shtatëdhjetë shtete. (A Brief History of U.S. Interventions: 1945 to the Present by William Blum)

Për këtë shkak nuk jemi ndier, nuk ndihemi e as që ndonjëherë do të ndihemi fajtorë, përkundrazi kemi qenë, jemi dhe do të jemi krenar me trashëgiminë dhe bagazhin tonë historik.

Të nderuar, lexoni histori dhe mos u përngjani popujve që vuajnë nga amnezia. Pas leximit të saj dhe pas përfitimit të mësimave prej saj, të mos ndalemi tek fjalët, por të mundohemi ta kalojmë barrierën, që për shumicën duket aq e pakalueshme mes fjalëve dhe veprave. Të bëhemi gjithë pjesëmarrës në ringjalljen e trashëgimisë tonë të bujshme, të bëhemi gjithë si paraardhësit tanë, që ishin pishtarë të hakut kudo që gjendeshin.

Edhe një herë, apeloj të mos ndalemi vetëm tek leximi dhe fjalët.

Në emër të redaksisë: Talha KURTISHI

EDITORI

al-Islam

Faqe 5

Kush e shpiku fundamentalizmin islam tek shqiptarët?

Faqe 8

Kuptimi i Hixhretit nga këndvështrimi i Sheriatit

Faqe 16

Përballë sfidave për ndryshime pozitive në arsim

Faqe 21

Ambiciet, shtytës i fshehtë i besimtarit

Faqe 24

Mos u bë hileqar!

Faqe 28

Kriteri i shoqërisë së mirë

Faqe 30

"Vizitori" i befasishëm

Faqe 32

Shkaqet e përhapjes së ateizmit në kohën tonë (2/2)

Faqe 36

Mënyra e fërkimit (mes-hut) të kokës gjatë abdesit (Studim krahasues mes shkollave juridike islame)

Faqe 41

Omer Ibën Abdulazizi - Pasqyra Emevite (61-101h)

Faqe 46

Nëna është më shumë se dielli, uji e ajri

Faqe 50

Hixhabi - Zbulimi i misterit

Faqe 54

Kremtimi i festave

Faqe 57

Kapitulli i namazit

Faqe 57

Prezantimi i librit "The Principles of State and Government in Islam"

Kush e shpiku fundamentalizmin islam tek shqiptarët?

Përgatiti: Mirsim MALIQI

Ekziston apo jo fundamentalizmi islam tek shqiptarët!? Kjo pyetje deri para disa vite bëhej nga e gjithë bota, e cila tani më veçse e ka kuptuar se "fundamentalizmi islam tek shqiptarët" është propagandë serbe dhe vetëm një gënjeshtër e kulluar. Kur akademik Rexhep Qosja, para thujse 17 viteve kishte dhënë një intervistë, të cilën e titulluan: "Përvojë për brezat e ardhshëm", kur flet për propagandën antishqiptare të serbëve thotë: *"Për më tepër, kohë pas kohe ajo propagandë i shpall shqiptarët edhe rrezikues të Evropës: shqiptarët me natalitetin e tyre, në njërën anën, kurse me fundamentalizmin islam, në anën tjetër, rrezikojnë Evropën!"* dhe më pas akademik Qosja sqaron se: *"Të gjitha republikat e kanë parë herët se këto pohime janë gënjeshtër të orkestruara mirë"*, e që sot dihet mirëfilli se asnjë shtet në Botë s'i identifikon shqiptarët e Kosovës e as të Shqipërisë

Pendohuni...
"Padrejtësia kurrë nuk sundon përgjithmonë" thotë një fjalë e urtë, prandaj harrojeni xhaxhin tuaj dhe thojeni të vërtetën, edhe nëse ajo s'përputhet me qëndrimet e tij apo të shtetit. Harrojeni totalitarizmin, e mos u bëni si Euripidi, i cili thoshte: "Jo art të sofistikuar për mua, përveç atij që më kërkon shteti"... Sepse jo gjithçka që urdhëron, rekomandon dhe kërkon shteti është i drejtë.

si fundamentalistë islamë. Mirëpo këtë bindje nuk e ka edhe Baki Ymeri, një shqiptar nga Rumunia, i cili kur radhit (duke cituar) *"armiqtë më të mëdhenj që e kanë mbajtur në varfëri dhe prapambeturi kombin shqiptar"*, të parin vendon të ashtuquajturin *"fundamentalizmi islamik"*, duke konsistuar në atë se ai

¹ Shih: "Alternativa", nr. 3/4, Lubjanë, mars-prill 1990.

² Shih: Baki Ymeri, "Reformat fetare shqiptare", fq. 2.

Artikujt e paraqitur në këtë rubrikë janë mendime dhe komente personale të autorëve dhe nuk korrespondojnë patjetër me atë që redaksia i di për të vërteta

Kush e shpiku këtë ide? Vallë, ka përgjigje kjo pyetje? Vallë, a nuk e ka shpikur këtë ide punëdhënësi i "historianëve të paralizuar", të cilin serbët e ndihmuan për të krijuar partinë komuniste... E cila i dirigjonte madje edhe shkencëtarët e shkrimtarët. Kod ky i censurës i nxjerrë nga Enver Hoxha, vija e të cilit ishte, bindje dhe nënshtrim ndaj qëndrimeve të "Vëllait të madh" Rusisë.

ekziston ndër shqiptarë.

Në shkrimin "Shpikje e kujt është fundamentalizmi islamik në Kosovë" (Shih: «Rilindja», Prishtinë, 19 mars 1990) prifti evangjelist Anton Krasniqi, kur tregon dallimet fetare mes shqiptarëve pohon se: "...Përsëri marrëdhëniet midis tyre, lëre që nuk i karakterizon fryma e konfliktit dhe e armiqësisë, por ato i cilëson një frymë mirëkuptimi dhe bashkëpunimi". Gjithashtu shton se: "Kisha dhe monumentet e besimit katolik shqiptar dhe të atij ortodoks serb jo vetëm që nuk kanë qenë të rrezikuara asnjëherë nga besimi musliman shqiptar, por bile janë mbrojtur dhe ruajtur duke flijuar edhe jetën". Duke konkluduar: "Se është i paqëndrueshëm konflikti musliman me të krishterët, dëshmon përbashkësia anembanë Kosovës. Këtë mund ta dëshmojë çdo njeri që jeton këtu, ose që punon në profesione ku ka të bëjë me palët".

Përgënjeshtrimi i atyre që akuzojnë shqiptarët për "fundamentalizëm islam" është bërë që moti. Ndaj sot individët si Baki Ymeri (për të cilin kam thënë se "ka frymë të dyshimtë ideologjike"), i cili pro-

movon idenë e ekzistimit të "fundamentalizmit islam" tek shqiptarët, ide kjo e hartuar nga serbët, duhen injoruar. Shqiptarët kanë tri fe, porse një komb të përbashkët, dhe kushdo qoftë, që tenton të shkatërrojë këtë unitetet të shqiptarëve ka për të dështuar sikur që ka dështuar edhe në të kaluarën. Ngjashëm do shprehej edhe Anton Gj. Kola (Shih: «Kosovske padjele: Vjera nije bitna» "Borba", Beograd, 10 prill 1990) në shkrimin e tij: "Ndarjet kosovare- Feja nuk është thelbësore": "Me gjithë faktin se dikush ka interes që ky dallim të zmadhohet i themi atij se një përçarje e tillë nuk do të arrihet kurrë. Në qoftë se dikush mendon të zbatojë dhe të aktualizojë urrejtjen dhe mostolerancën fetare për të realizuar qëllime të errëta, atëherë atij i themi se kjo farë asnjëherë nuk do të mbillet në oborret tona"⁴.

Nuk është vetëm Baki Ymeri ai i cili mendon se tek shqiptarët frymon ky lloj fundamentalizmi. Në fakt, edhe Don Shan Zefi ka një mendim të këtillë... I cili në një intervistë (Shih: «Bujku», Prishtinë, 3 mars 1997, fq. 6) pyetjes se a ka fundamentalizëm islam i ishte përgjigjur: "Fundamentalizmi islamik nuk mund të ketë rrënjë në Kosovë, por, në anën tjetër, dhe as që mund të mohohen disa simptome e tendenca antishqiptare që janë gjithnjë në rritje në këtë drejtim e që frymëzohen nga rryma të ndryshme panislamike"⁵. E pasi që përmend veshjen e femrës muslimane shqiptare shton se: "Duhet të jemi të vetëdijshëm se sa më larg t'u mbetemi këtyre dukurive të tejkaluara, aq më afër do të jetë edhe integrimi ynë në familjen e madhe evropiane".

Kush e shpiku idenë e ekzistimit të "fundamentalizmit islam" tek shqiptarët?

³ Shih: "Ç'thonë dhe ç'kërkojnë kosovarët" vëll. 3, Shtëpia Botuese "8 nëntori" Prishtinë, 1990, fq. 134

⁴ Shih: "Ç'thonë dhe ç'kërkojnë kosovarët", vëll. 3, fq. 136

⁵ Shih: Nexhat Ibrahim, "Islami në trojet iliro-shqiptare gjatë shekujve", Logos-A, Shkup, 1998, fq. 166.

Porse tani mund të shtrohet edhe pyetja se, kush dhe pse e shpiku idenë se Perandoria Osmane ishte armiku i shqiptarëve? Mos vallë, ishte Sami bej Frashëri (të cilin në literaturë mund ta gjejmë edhe me emrin *Shemsudin* – “*Diell i Fesë*”... E jo -siç thotë B.Ymeri-: Shën Sami), i cili bënte përpjekje (pozitive) – të cilat bëheshin -: “...Nga forcat intelektuale përparimtare të Perandorisë Osmane për zhvillimin dhe përparimin e të gjithë popujve, të

nënshtruar prej saj prej shekujsh, në rrugën e qytetërimit modern”⁶. Apo mos vallë, ndikimin e Perandorisë Osmane e llogariste negativ edhe Edith Durhan, e cila (Shih: «Brenga e Ballkanit – 1991 dhe vepra të tjera për Shqipërinë dhe shqiptarët») kur kishte parë hyrjen e serbëve në Ohër dhe grekëve në Korçë, kishte thënë se: “...fillova ta ndjeja veten fajtores dikur kisha uruar që turku të largohej nga Evropa. Sa ishte turku aty, shpresat nuk ishin shuar. Ndërsa këta pushtues “të krishterë” ishin njëqind herë më të këqij.”⁷

Kush e shpiku këtë ide? Vallë, ka përgjigje kjo pyetje? Vallë, a nuk e ka shpikur këtë ide punëdhënësi i “historianëve të paralizuar”, të cilin serbët e ndihmuan për të krijuar partinë komuniste... E cila i dirigjonte madje edhe shkençetarët e shkrimtarët. Kod ky i censurës i nxjerrë nga: “*Sistemi i pjekur sovjetik i cili doli pas 1929 nguli këmbë që çdo gazetë duhej të funksiononte si organiza-*

Ekziston apo jo fundamentalizmi islam tek shqiptarët!? Kjo pyetje deri para disa vite bëhej nga e gjithë bota, e cila tani më veçse e ka kuptuar se “fundamentalizmi islam tek shqiptarët” është propagandë serbe dhe vetëm një gënjeshtër e kulluar.

tore e masave dhe tërë shkrimtarët duhej të ndiqnin vijën e partisë, të përcaktuar nga sekretari i përgjithshëm”⁸, gjegjësisht Enver Hoxha, vija e të cilit ishte, bindje dhe nënshtrim ndaj qendrimeve të “Vëllait të madh” Rusisë, e cila vëlla kishte dhe Serbinë, që në tetor dhe nëntor të vitit 1912 kishte masakruar mbi 50.000 civilë shqiptarë të Kosovës, në kohën kur Shqipëria ndahej nga Perandoria Osmane? Ky

ishte Enver Hoxha, i cili u shërbente çarqeve antishqiptare, për të cilin ishte: “...Bashkëpunimi i ngushtë i udhëheqjes komuniste shqiptare me jugosllavët, të cilët ishin faktori kryesor i shpërthimit të luftës civile në Shqipëri, si dhe bashkëpunimi në disa raste i tyre me pushtuesit nazifashistë siç ishte flirti i Grehotit me italianët (...), kompromisi i hapur me gjermanët në Berat (...), kompromisi në Kuçovë (...), si dhe kolaborimi me ushtarët maqedonas brenda në qytetin e Peshkopisë kundër nacionalistëve dibranë (Haxhi Lleshi), etj. flasin për një fenomen (plotësisht i dokumentuar) që ka emrin kolaboracionizëm”. Dhe s’ka dyshim se t’i bashkohesh kolaboracionizmit është devijim dhe injorancë.

Cila është e vërteta? Ku janë ata që dikur shkruanin trillime, e që sot pas vdekjes së diktatorit s’e tregojnë realitetin e asaj që kanë shkruar në atë kohë? Sipas konceptit të Ismail Kadaresë: “Përgjithësisht shkrimtari s’ka

⁶ Shih: Gazmend Shpuza, “Në vazhden e gjurmimeve për epokën e rilindjes kombëtare”, Botimet TOENA, Tiranë, 1997, fq. 342

⁷ Shih: Dr. Azis Bulica, “Termopila e Lumës 1912”, Tiranë, 2007, fq. 217.

⁸ Shih: Colin Sparks, “Komunizmi, Kapitalizmi dhe Mass-Media”, Botim i Institutit Shqiptar të Medias, Tiranë, 2000, fq. 80.

⁹ Shih: Uran Butka, “Gjeniu i Kombit”, Drier, Tiranë, 2000, fq. 446.

nevojë të japë shpjegime për veprën ose për vetën e vet”...¹⁰ Mirëpo kjo s’është njerëzore... Ata (“historianët e paralizuar”) le të marrin këshillën e Hasan Prishtinës dhe le të dalin të përmirësojnë vetveten: “...Dhe para se gjithash, -thotë Hasan Prishtinairuhuni nga mallkimi i historisë dhe mos harroni atë kur të jepni mendimin tuaj!”

“Mbretërit dhe kontët mund të emërojnë profesorë dhe këshilltarë të fshehtë, mund t’i mbulojnë me tituj dhe dekorata, -thoshte Bethoveni-, por kurrë nuk mund të bëjnë njerëz të mëdhenj”. Prandaj o ju doktorë e akademikë, që jeni stolitur me këta tituj nga idhulli i juaj Enver Hoxha, për regjimin e të cilit keni akoma nostalgji, edhe pse në anën tjetër e shani dhe e fyeni ditë e natë këtë diktator - sa për të marr vizën e demokracisë liberale -, pendohuni... “Padrejtësia kurrë nuk sundon përgjithmonë” thotë një fjalë e urtë, prandaj harrojeni xhaxhin tuaj dhe thojeni të vërtetën, edhe nëse ajo s’përputhet me qëndrimet e tij apo të shtetit. Harrojeni totalitarizmin, e mos u bëni si Euripidi, i cili thoshte: “Jo art të sofistikuar për mua, përveç atij që më kërkon shteti”...¹¹ Sepse jo gjithçka që urdhëron, rekomandon dhe kërkon shteti është i drejtë.

Kush e shpiku idenë e ekzistimit të “fundamentalizmit islam” tek shqiptarët? Serbët- është përgjigjja. Pikë kësaj teme!

Kuptimi i Hixhretit nga këndvështrimi i Sheriatit

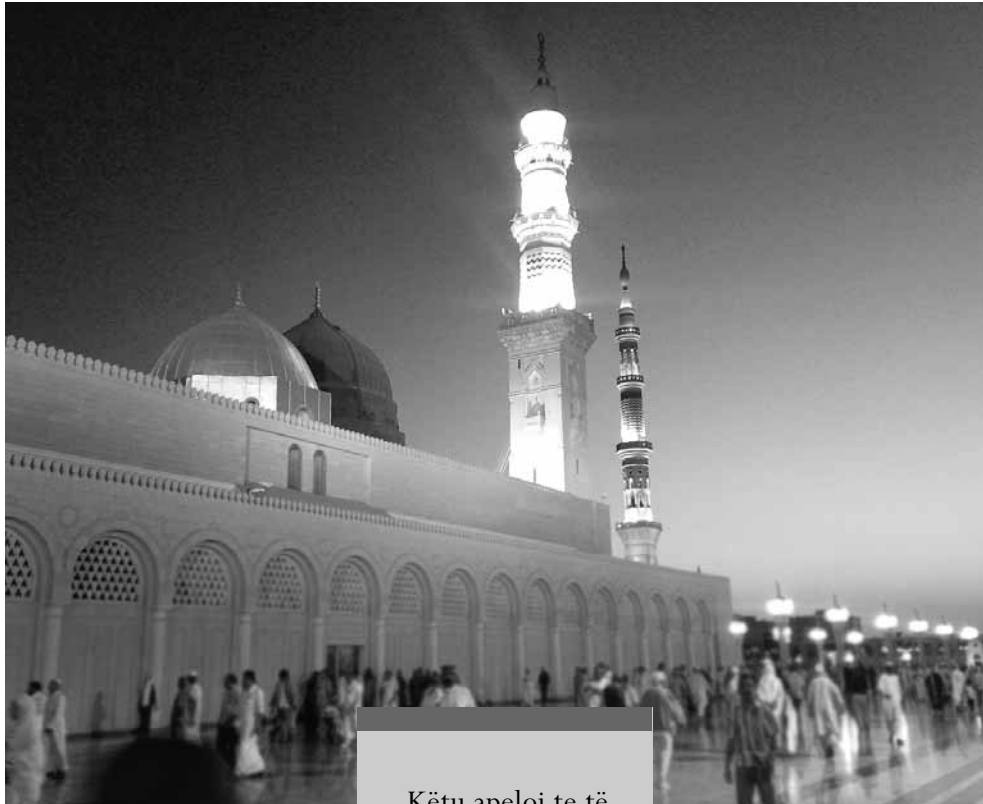
Shkruan: Muhamed DËRMAKU

Tërësia e fakteve e ngjarjeve dhe e dukurive të rëndësishme e të lidhura ndërmjet tyre, që i përkasin së kaluarës së një populli, të një grupi shoqëror a të gjithë njerëzimit është histori. Ose shkenca që studion lindjen e zhvillimin e shoqërisë njerëzore, të një populli etj.

Qëllimi i historisë nuk është vetëm të studiohet ajo verbërisht, por të njihet e kaluara për ta ndërtuar të ardhmen, duke vazhduar apo jetësuar anët pozitive dhe duke mënjeluar anët negative të praktikave të mëhershme. Duhet mbajtur parasysh se, nuk është e thënë që çdo njeri të jetë në gjendje të kuptojë historinë dhe vlerësojë ndodhitë e ndryshme të zhvillimit të njerëzimit. Historia është ndriçuar shpesh nga All-llahu, përmes ndërhyrjes me profetë të njëpasnjëshëm ose duke reaguar me shpallje ndaj gabimeve të njerëzve në vendosjen e

¹⁰ Shih: Tefik Çausi, "Kadareja përmes pasqyrave", Onufri, Tiranë, 2002, fq. 52.

¹¹ Shih: Samuel Enoch Stumpf, "Filozofia, historia & problemet", libri i dytë, Sh. B. Toena, Tiranë, fq. 104.

themeleve të anavele të historisë. Atë nuk mund ta bëjnë njerëzit e rëndomtë, e sidomos historianët, që mund të kenë qenë në shërbim të interesave të të tjerëve, qoftë me vetëdije apo pa vetëdije.

S'do mend që historia e bujshme islame është pjesë e kuadrit të historisë së njerëzimit. Në zhvillimin e Islamit, në intervalin njëzetetrevjeçar, ekzistojnë shembuj nga më të ndryshmit, pasi bëhet fjalë për një ndryshim drastik të zhvillimit të jetës, krejt ndryshe nga ajo që ishte në fillim të periudhës mesjetare...

Hixhreti është pa dyshim ndër ngjarjet më madhështore dhe bartës i kuptimit më themelor brenda vetë historisë së zhvillimit islam. Hixhreti është shpërngulja e Muhamedit, lavdërimi dhe shpërtimi i All-llahut qofshin mbi të, dhe

Këtu apeloj te të gjithë kolegët hoxhallarë, që lëndët fetare, t'i fusin nëpër xhamia e t'ua mësojnë besimtarëve të denjë hallallin dhe haramin, të cilët po t'i dinin dispozitat e Sheriatit, besoj se do t'i praktikonin.

ithtarëve të tij prej vendlindjes së tyre të dashur, Mekës për në Medinë.

Ky punim i shkurtër rreh të hedhë dritë rreth mënyrës se si mund të lexohet kjo ngjarje kthesë nga këndvështrimi i Sheriatit.

Çfarë është Sheriat?

Fjala din-fe ka kuptim më të gjerë se fjala Sheriat. Me fe është për qëllim tërë ajo që All-llahu ua zbriti njerëzve dhe i obligoi të punojnë me të. Ky përkufizim për fenë, përfshin edhe besimin edhe ligjin.

Karakteristikë e Islamit është, që t'i ketë në vete besimin-adhurimin dhe ligjin. E tërë kjo quhet fe, sipas terminologjisë islame e jo edhe sipas asaj laike. Pra, çdo fe tjetër në botë është besim-adhurim pa ligj. Dhe çdo ligj tjetër në botë është vetëm rregullore në aspektin

juridiko-shtetëror, pa ndërhyrje dhe sistemim të jetës fetare, besim-adhurimit. Nuk duhet të habitemi për këtë, sepse ligdhënësi dhe sistemuesi i anës shpirtërore e fizike të kësaj feje është All-llahu i Madhërishëm, Krijuesi i gjithësisë. All-llahu e ka krijuar njeriun me saktësi kaq të madhe dhe përsosmërisht, vetëm Ai e di më së miri se si është

gjendja e programit dhe e sistemit që ka hartuar për të? Duke qenë se ajrin, ujin si dhe ushqimet e tjera i ka bërë të përshtatshme që të mundësojë jetën dhe të shuajë etjen dhe urinë e njeriut, a thua fenë, me kuptimin e gjerë të saj, pra besimin dhe ligjin, e ka bërë të tillë, që t'i plotësojë njeriut nevojat jetësore të shpirtërores dhe trupores që mbart në vetvete? I Lartësuar i Kur'an parashtroi një pyetje dhe tha: ***"po për një popull që bindshëm beson, a ka gjykim (ligj) më i mirë se ai i All-llahut?"*** (El-Maide, 50).

Andaj, fjala sheriat, në zhargonin e dijetarëve islamë, përfshin vetëm anën legjislative, qoftë ajo në rregullat e ibadeteve (adhurimeve si: namazi, agjërimi, haxhillëku etj.), apo marrëdhëniet ndërnjerëzore, ndërshtetërore etj. D.m.th. **Sheriat është ligji i All-llahut, që përfshin obligimet dhe të drejtat e njeriut në raport me Krijuesin, me veten e tij, me shoqërinë si dhe me të gjitha krijesat e tjera.**

Gjendja e Sheriatit para Hixhretit

Me shprehjen "gjendja e Sheriatit para Hixhretit" nënkuptohet gjendja e anës

Hixhreti nënkupton të vazhdohet puna në ndërtimin e personalitetit të muslimanëve, qoftë edhe duke sakrifikuar vendin dhe pasurinë, për pa u bërë pengë të atyre që ende nuk janë bind për atë ndërtim.

ligjore në periudhën prej fillimit të zbritjes së Kur'anit e deri para se të emigronte i Dërguari, lavdërimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të, në Medine. Pra, periudha trembëdhjetëvjeçare e thirrjes së Muhamedit, lavdërimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të, në Mekke.

Para Islamit, arabët ishin në gjendje kritike për sa i

përket rregullimit të jetës së tyre, edhe pse këtë gjë nuk e vërenin. Ajo gjendje kaotike mund të përkufizohet në dy pika bazike;

- e para, idhujtaria – besimi në shumë zota dhe

- e dyta, paqenësia e ndonjë ligji që do të rregullonte jetën e tyre dhe do ta stabilizonte kaosin shoqëror të krijuar.

U mungonin pikërisht këto dy segmente që përfshin Feja Islame; besimi i pastër dhe ligji i lidhur ngushtë me atë besim.

Në fillim, Kur'ani u orientua në përmirësimin e besimit në përgjithësi, ngase besimi është baza, mbi të cilin ka kuptim ndërtimi i ligjit. Ky fillim zgjati gjatë tërë periudhës trembëdhjetëvjeçare sa i Dërguari qëndroi në Mekke.

Besimi i mirëfilltë është çështja më me rëndësi në Islam, andaj nuk duhet të habitemi se përse kjo periudhë ishte më e gjatë se ajo pas Hixhretit gjatë profetësisë së Muhamedit, lavdërimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të.

Shpallja hyjnore, në periudhën mekase u përqendrua në nxjerrjen e njerëzve prej shirkut (rivalitetit ndaj All-llahut), dhe thirrjen në tevhidë (njësimin e All-llahut), në bindjen e njerëzve për të

besuar të dërguarit e mëhershëm dhe atë që ata komunikuan. Kur'ani në këtë periudhë zbriti me shembuj e ngjarje historike që ndodhën me popujt dhe të dërguarit e mëparshëm. I nxiste njerëzit që të shikonin në argumentet natyrore, që shpalosin dhe dëshmojnë ekzistencën e Krijuesit Një. Të meditojnë në madhësinë e qiejve e të tokës dhe çka ka në mes tyre. Kur'ani kërkonte nga njerëzit që të mos i imitonin të parët e tyre në idhujtari dhe në traditat e tjera injorante të trashëguara si: vëllavrasja, amoraliteti, varrosja e vajzave të gjalla nga frika e amoralitetit etj.

Në periudhën mekase, Kur'ani i mësonte gjithashtu njerëzit në etikë e edukatë islame si: drejtësi, besnikëri, sinqeritet, bami-rësi, që të ndihmoheshin në mes veti e në të mira e të mbara, e jo në mëkate e armiqësi. Ai i motivonte ata ta përdornin mendjen, me të cilën All-llahu i Madhërishëm i kishte dal-luar prej krijesave të tjera. Kërkonte nga ta të bëheshin të dëgjueshëm për atë që urdhëroheshin, e të jetonin në respekt të parimeve dhe parisë islame, çka më parë nuk ekzistonte. Kështu, pra, Kur'ani në këtë periudhë nuk u qas shumë në anën juridike islame, që është qëllimi i tij i dytë, siç u pa në përkufizimin e fjalës "din-fe".

Interesant është se tërë ibadetet apo shumica e tyre - prej shtyllave të Islamit -, nuk u obliguan derisa i Dërguari, lavdërimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të, qëndroi në Mekke, dhe e

njëjta vlen më gjërat e tjera legjislative. Ajo që u obligua në Mekke para Hixhretit, kishte lidhje të ngushtë me çështjet e besimit, çka nuk mund të shtyhej për më vonë, si p.sh. ndalimi i ngrënies së cofëtinës etj.

Kësisoj, Kur'ani vazhdoi të zbriste derisa u rregullua besimi i shumë mekasve dhe u zhvesh nga çdo lloj pluhuri i dyshimit dhe i rivalitetit dhe, besimi i ri u ngulit fort dhe pushoi në zemrat e tyre, aq sa u bënë të gatshëm të ngarkohen me obligime të tjera madhore për ta përmirësuar jetën e tyre

edhe në aspektin juridik, ashtu siç u përmirësua në aspektin e shpirtëror.

Ndërkohë që zemrat e idhujtarëve u bënë aq të ngurta në pranimin e të vërtetës së shpallur nga ana e All-llahut të Madhëruar, sa që në periudhën trembëdhjetëvjeçare e thirrjes së të Dërguarit, lavdërimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të, në Islam, durimi tërë këtë interval i shumë muslimanëve, që e kishin pranuar Islamin më herët, nuk bëri dobi në ndryshimin e kaosit të tyre shpirtëror,

adhurimin e idhujve. Përkundrazi, ata ushtruan trysni ndaj muslimanëve, nga më të ndryshmet, dhe e penguan shtrirjen e tyre me çdo metodë.

Si rezultat i kësaj gjendjeje të vështirë, muslimanët u detyruan të shpërngulen e të lënë vatrat e tyre, vendlindjen e tyre të dashur, pasuritë e tyre, e mbi të gjitha, ata u detyruan t'i kthejnë shpinën Qabës, që ishte tempulli i parë i ndërtuar në tokë për adhurim. Vend i përshtat-

Muhamedit, lavdërimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të, edhe pse ishte i dërguar për të gjithë njerëzit e në radhë të parë për të gjithë mekasit, nuk priti që hapin e dytë të fesë (anën ligjore) ta vonojë derisa të besojnë të gjithë mekkasit.

shëm ku të vendosen muslimanët mekas, pas shumë hulumtimeve që u bënë në Abisini, Taif etj., u gjet Jethribi (Medina). Shumica e popullit të Medinës kishin pranuar Islamin para se të shpërngulej Muhamedi, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, dhe me shumë vullnet e ambicie, i pranuan vëllezërit e tyre muhaxhirë që erdhën nga Mekka.

Gjendja e Sheriatit në Medinë

Pasi imani kishte pushuar dhe ishte ngritur mirë në zemrat e muhaxhirëve (emigrantëve mekas) dhe të ensarëve (vendasve të Medinës), shpallja e All-llahut, i Lartësuar qoftë gjithëherë, u shndërrua më tepër në ligj juridik.

Në Medine filloi një jetë krejtësisht tjetër. Muslimanët u ndien të lirë. Ata filluan të ndërtojnë xhami dhe të ndërtojnë jetën e tyre në përgjithësi. Natyrisht që, për t'u ndërtuar jeta në baza të reja të besimit, nevojiteshin edhe rregulla të reja, sistem i ri juridik, që përputhej me besimin në All-llahun Një.

Në Medinë, muslimanët përveç ëmbëlsisë së besimit që e patën shijuar, patën mundësi që ta shijojnë edhe rehatinë e hierarkisë shtetërore, të dalë nga i njëjti burim dhe me të njëjtat përmasa të drejtësisë, arsyes, objektivitetit, racionalizmit etj. që i kishte besimi i tyre. Në Medine filloi të normalizohej jeta tërësisht. Pasuria kishte vlerën e vet, siguria e brendshme ishte në nivel të paparë ndonjëherë më herët. Besa edhe luftërat mund të thuhet se e kishin shijen e vet, pasi që

Vetëm atëherë, kur feja e All-llahut Fuqiplotë u kompletua dhe u përsos në aspektin e besimit dhe ligjit, si dhe urës lidhëse të këtyre dy subjekteve, adhurimit, atëherë All-llahu i Lartësuar zbriti ajetin deklarativ për përsosjen e kësaj feje. Ai tha: "Sot jua përsosa fenë tuaj, e plotësova ndaj jush dhuntinë time dhe zgjodha për ju Islamin fe".

tanimë dihej pse miqësosheshin të tjerët dhe pse armiqtësosheshin. Me fjalë të tjera, funksiononte normal shteti i parë juridik me drejtësi absolute të shpallur nga Krijuesi dhe Pushtetploti i gjithësisë. Tash ishin pjekur kushtet që në fundin e kësaj etape dhjetëvjeçare të shpallet edhe publikisht përsosja dhe kompletimi i dhuntisë së All-llahut, Islamit.

Namazi, agjërimi i Ramazanit, dhënia e zekatit dhe haxhillëku u bënë obligim në Medine. Mandej dispozitat e tjera, si ato që kanë të bëjnë me të

drejtën personale; martesën, shkurorëzimin, origjinën familjare, trashëgiminë etj., pastaj dispozitat e lidhura me **të drejtën civile;** shitblerjet, qiratë, hipotekat, kreditë, shoqëritë aksionare etj., pastaj **e drejta penale;** përcaktimi i masave ndëshkuese të ndryshme etj., **e drejta e procedimit gjyqësor;** akuzat, përndjekjet, dëshmitë, kodi i procedimit penal, civil etj., **e drejta kushtetuese;** sistemi qeverisës, raporti i udhëheqësve me të udhëhequrit etj., **e drejta ndërkombëtare;** raportet e shtetit islam me shtetet e tjera në të gjitha situatat, si dhe **e drejta ekonomiko-financiare;** obligimet financiare të qytetarëve ndaj shtetit dhe anasjelltas, burimet e buxhetit shtetëror, pasuritë e shtetit etj. Të gjitha këto norma juridike morën formën e vet përfundimtare në periudhën dhjetëvjeçare të profetësisë së Muhamedit, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, në Medine.

Në fillim, Kur'ani u orientua në përmirësimin e besimit në përgjithësi, ngase besimi është baza, mbi të cilin ka kuptim ndërtimi i ligjit. Ky fillim zgjati gjatë tërë periudhës trembëdhjetëvjeçare sa i Dërguari qëndroi në Mekke.

Besimi i mirëfilltë është çështja më me rëndësi në Islam, andaj nuk duhet të habitemi se përse kjo periudhë ishte më e gjatë se ajo pas Hixhretit gjatë profetësisë së Muhamedit, lavdërimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të.

Vetëm atëherë, kur feja e All-llahut Fuqiplotë u kompletua dhe u përsos në aspektin e besimit dhe ligjit, si dhe urës lidhëse të këtyre dy subjekteve, adhurimit, atëherë All-llahu i Lartësuar zbriti ajetin deklarativ për përsosjen e kësaj feje. Ai tha: ***"Sot jua përsosa fenë tuaj, e plotësova ndaj jush dhuntinë dhe zgjodha për ju Islamin fe"*** (El-Maide, 3).

Ky ajet nuk u zbrit në trembëdhjetëvjeçarin mekas, e as në fillimin e dhjetëvjetëshit në Medine, por u zbrit kur shpallja e All-llahut, azze ve xhel-le, drejtuar njerëzimit, arriti kulmin e ndërtimit të jetës së tyre në aspektin shpirtëror e trupor, që nuk e kishin pasur asnjëherë më herët e as më vonë me ndonjë fe a sistem tjetër si me kushtetutën e All-llahut të Madhëruar. Andaj All-llahu me të drejtë dhe duke u bazuar në dhuntinë e Tij (Islamin), që ua kishte ofruar njerëzimit, tha: ***"E kush kërkon fe tjetër përveç fesë islame, atij kurrësi nuk i***

pranohet dhe ai në botën tjetër është nga të dëshpëruarit." (Ali Imran, 85).

Misioni profetik vazhdon me dy anë të Fesë në një kohë

Nga kjo që u tha shihet qartë se Hixhreti ka luajtur rolin shumë vendimtar në aspektin e Sheriatit, pra në rregullimin e anës ligjore të mbarëvajtjes së jetës së muslimanëve. Ligj ky që i shërbeu pjesëtarëve të besimit islam jo vetëm në kohën e Muhamedit, lavdërimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të, por edhe gjeneratave të mëvonshme e edhe neve sot, por edhe të gjithë atyre, që do të ekzistojnë në këtë tokë si muslimanë deri në Ditën e Kiametit. Po jo vetëm kaq. Shteti islam i formuar në Medine, u mësoi edhe jobesimtarëve të shërbehen me mësimet islame në ngritjen e bazave shtetërore, që i kopjuan duke deklaruar se ndërtojnë shtet laik dhe duke e fshehur modelin se ku e kishin marrë. Për këtë çështje më gjerësisht mund të deklarohen vet juristët e singertë.

Një gjë duhet theksuar patjetër. Fakti se Kur'ani në Medine zbriste për çështje juridike më tepër edhe për stabilizimin e jetës së muslimanëve, nuk do të thotë se thirrja e Muhamedit, lavdërimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të, te jobesimtarët u ndal. Jo krahas anës ligjore, që Muhamedit, lavdërimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të, ua komunikonte muslimanëve, ai i ftonte të tjerët në Dritën e All-llahut, sepse ai ishte dërguar mëshirë për mbarë njerëzimin. Ai më vonë i ftoi edhe perandorët e udhëheqësit e superfuqive të atëhershme, që ta pranojnë komunikatën e All-llahut. Përmenda më herët se Islami është fe, jo si fetë e tjera, është ligj, por jo si ligjet e tjera. Islami ka tubuar fenë dhe ligjet si dhe

Dynjanë dhe Ahiretin. Andaj thirrja e Muhamedit a.s. nuk kishte për qëllim ngritjen e vetvetes, por synonte që njerëzit t'i shpëton në Dynja për kah besimi dhe puna, si dhe ti ruaj nga zjarri i Xhehenemit në jetën e Ahiretit. Prandaj si të ndalej thirrja profetike në shpëtimin e njerëzve në të dy botët, në një kohë prej kohëve, kur dihet se All-llahu është Krijues i të gjithëve në mënyrë të barabartë.

Njerëzve duhet ofruar rrugën e shpëtimit, në të cilën i ka thirrur Krijuesi i tyre. Në rast se ata nuk e pranojnë shpëtimin (Islam), atëherë All-llahu thotë në Kur'an në lidhje me ta: ***"Ne nuk u bëjmë atyre padrejtësi, por ata vetvetes i bëjnë padrejtësi"***. (Hudë, 101)

Çka na thotë në Hixhreti?

Në shtjellimin e çështjes se ç'domethënie ka Hixhreti në aspektin e Sheriatit, përmenda se ngjarjet historike luajtën rol të rëndësishëm në kuptimin e jetës. E sidomos vura në theks ngjarjet historike islame, të cilat kanë qenë me dijen, përcjelljen dhe dirigjimin e të Plotfuqishmit All-llah, gjë që nuk mbetet vend, që për ato ngjarje të gjykojnë njerëzit, se ishin të arsyeshme apo jo. Pasi të kemi pohuar se nuk dyshohet në vërtetësinë dhe saktësinë e atyre ngjarjeve e që në fjalë është Hixhreti dhe pasi të kemi kuptuar rolin që ai luajti në formimin e shoqërisë islame dhe shtetit

islam me ligjin kur'anor të zbritur në periudhën e pas Hixhretit, vijmë në përfundim se:

Muhamedit, lavdërimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të, edhe pse ishte i dërguar për të gjithë njerëzit e në radhë të parë për të gjithë mekasit, nuk priti që hapin e dytë të fesë (anën ligjore) ta vonojë derisa të besojnë të gjithë mekk-

asit. Resulullahu, me njerëzit që e kishin kaluar fazën e parë, pra kishin besuar, nuk u zmbrops nga thirrja e tij në Islam dhe nuk u mjaftua vetëm me njohjen dhe besimin e All-llahut, por përkundër trysnive, sfidave, kërcënimeve, maltretimeve etj. nga ana e axhëve, kushërinjve, bashkëvendësve dhe bashkëkombësve, vazhdoi rrugën me ta për fazën e dytë, duke ftuar njëkohësisht edhe gjenerata të reja për në fazën e parë.

A nuk është ky një mësim i madh për ne në këtë kohë? Ky mësim madje i nxjerrë prej vetë jetës së mësuesit të njerëzimit Muhamedit, lavdërimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të?

Sa ka në mesin tonë prej njerëzve që kanë përvojë të gjatë në Islam, e nuk dinë nga feja e tyre asgjë tjetër pos si të falen apo agjërojnë.

Se sa veprime të ndaluara i bëjnë nga injoranca për hallallin e haramin, vetëm All-llahu e di.

Sa dispozita të Sheriatit i anashkalojnë duke mos ditur gjë për to. Besimin ndoshta e kanë të "mirë", por arin e bartin edhe pse janë meshkuj, gjë që është haram.

Qëllimi i historisë nuk është vetëm të studiohet ajo verbërisht, por të njihet e kaluara për ta ndërtuar të ardhmen, duke vazhduar apo jetësuar anët pozitive dhe duke mënjeluar anët negative të praktikave të mëhershme. Duhet mbajtur parasysh se, nuk është e thënë që çdo njeri të jetë në gjendje të kuptojë historinë dhe vlerësojë ndodhitë e ndryshme të zhvillimit të njerëzimit.

Për Zekatin ndoshta nuk kanë mësuar asnjëherë, ndonëse është shtyllë e Fesë.

Se në Islam edhe femrat kanë hise në pasurinë e trashëguar nga prindi, bashkëshorti, etj. nuk bisedohet fare.

Sa ka prej burrave, të cilët krijojnë familje me gratë, të cilat i kanë shkurorëzuar edhe herën e tretë (pas të cilës nuk ka më kthim të asaj gruaje), duke menduar se kanë bërë shaka, nga injoranca se edhe me shaka shkatërrohet jeta martesore.

Sa ka prej djemve muslimanë, që mar-tohen ndoshta me motrat e tyre nga gjiri duke mos e ditur se çka ndalohet prej gjakut, ndalohet edhe prej gjirit.

Sa shitblerjen e ndaluar e bëjnë muslimanët, duke mos konsultuar dispozitat e All-llahut për atë që vepron, dhe bie në të ngrënit e kamatës pa dije.

Këto janë disa pak shembuj nga realiteti që dominon në shoqërinë tonë islame.

E gjithë kjo, duke menduar se të mësohen këto gjëra, nuk e ka kohën ose duke u arsyetuar se shumica nuk dinë të besojnë. Në rregull, nuk po akuzoj për ata që nuk besuan dhe zgjodhën shekullarizimin, apo diç tjetër, për program jete, por për ata që me vite janë xhematlinjë të rregullt në xhami. Si mund të thuhet p.sh. që nxënësit, që e kanë përfunduar klasën e parë, duhet të përsërisin për hir të atyre që kanë ngelur në po atë klasë. Si arsyetohet që pacientit të nevojshëm për operim, t'i thuhet se nuk është koha, apo nuk është plotësuar numri i pacientëve për operim-shërim, kështu që të mbetet i sëmurë tërë jetën?!?

Nga kjo që u tha shihet qartë se Hixhreti ka luajtur rolin shumë vendimtar në aspektin e Sheriatit, pra në rregullimin e anës ligjore të mbarëvajtjes së jetës së muslimanëve. Ligi ky që i shërbeu

pjesëtarëve të besimit islam jo vetëm në kohën e Muhamedit, lavdërimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të, por edhe gjeneratave të mëvonshme e edhe neve sot, por edhe të gjithë atyre, që do të ekzistojnë në këtë tokë si muslimanë deri në Ditën e Kiametit.

10 vjet pas emigrimit të muslimanëve nga Mekka, të gjithë mekkasit e pranuan Islamin dhe Mekka u bë pjesë e muslimanëve. All-llahu një gjë të tillë e ka ditur se një ditë do të kthehen të gjithë të nënshtruar All-llahut Një. Shtrohet pyetja pse i dha urdhrin të Dërguarit, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, që të emigrojnë me muslimanët kur aty kishte vetëm një vonim për tu fut në Islam të gjithë mekkasit? Përgjigja është se nuk ka kohë, që të prolongohej plotësimi i pjesës ligjore të Islamit deri sa të bëhen të gjithë muslimanë. Loja vazhdon me lojtarët që janë në fushë dhe luhet. Andaj mund të themi se Hixhreti nënkupton të vazhdohet puna në ndërtimin e personalitetit të muslimanëve, qoftë edhe duke sakrifikuar vendin dhe pasurinë, për pa u bë pengë të atyre që ende nuk janë bind për atë ndërtim.

Këtu apeloj te të gjithë kolegët hoxhallarë, që lëndët fetare, t'i fusin nëpër xhamia e t'ua mësojnë besimtarëve të denjë hallallin dhe haramin, të cilët po t'i dinin dispozitat e Sheriatit, besoj se do t'i praktikonin.

Ta përkujtojmë fjalën e All-llahut xh.sh. ku thotë: ***"O ju që besuat, pranojeni Islamin me të gjitha rregullat e tij dhe mos shkoni gjurmëve të djallit, sepse ai është armiku i juaj i përbetuar. E nëse devijoni pasi që u kanë ardhur argumentet e qarta, dijeni se All-llahu është i Plotfuqishëm dhe i Urtë."*** (El Bekare, 208 dhe 209).

Përballë sfidave për ndryshime pozitive në arsim

Përgatiti: Valbona KELMENDI

Gjendja aktuale e të rinjve tanë vazhdon që të mbetet gjithnjë një nga problemet më shqetësuese; është një çështje në rend të ditës, arsye për të cilën është e udhës dhe e domosdoshme që institucionet përkatëse, si shkollat, organizatat apo qendrat arsimore të tregohen të vëmendshme ndaj problemeve, me të cilat po përballen të rinjtë e vendeve tona, sepse përmes këtyre institucioneve edukative arrihet më lehtë të evitohen sjelljet negative të të rinjve.

Nëse ndalemi pak rreth institucioneve shkollore dhe bëjmë krahasime me vitet e mëparshme, raportet mësimdhënës-nxënës kanë ndryshuar në kahe pozitive, ndonëse rritja e pavarësisë të nxënësit shpeshherë duket se po i kalon kufijtë e normales. Si rrjedhojë e këtij ndryshimi pozitiv në raportet mësimdhënës-nxënës janë raportet e afërta bashkëpunuese, bashkëvepruese, të hapura,

dashamirëse etj., çka lë të kuptohet se kjo reformë, që po i bëhet arsimit në tërësi ka nisur të japë orientime të qarta aktuale dhe prioritete strategjike për të ardhmen, çka përbën bazën zhvillimore dhe garanton prioritete dhe objektiva konkrete të shoqëruara me faktorë të ndryshëm, të cilët kanë ndikuar ndjeshëm në vendosjen e një raporti të ri në ripërtëritje të marrëdhënieve mësimdhënës-nxënës.

Optika e realitetit të sotëm qartëson se, në kuadër të këtij modeli mësimor mund të evitohen lehtë sjelljet dhe gabimet negative të adoleshentëve tanë. Përmes raporteve, që po ofron kjo reformë, luftohet lehtë e keqja dhe e shëmtuara dhe nuk lihet hapësirë që sjelljet amorale të bëhen gangrenë e jetës së përditshme nëpër shkollë.

Por, s'duhet të na gënjejë mendja se përgjegjësia është vetëm e mësimdhënësve, por ajo bie edhe mbi prindërit. Ndoshta,

Për të qenë mësimdhënës i denjë dhe njëkohësisht për të qenë edhe administruer i denjë, lipset të zbatohet me përpikëri "Karta e Mësuesisë së Muhammedit, lavdërimi dhe pagja e All-llahut qofshin mbi të", sepse vetëm ai është i përkryer në aspektin njerëzor se si duhet të mësosh të edukosh dhe të arsimosh një të ri.

përgjegjësia më shumë u takon prindërve sesa mësimdhënësve, e pastaj një pjesë i takon edhe shoqërisë, e cila duhet t'i hapë dyert për të thirrur në të mirë e ndaluar nga të këqijat, me qëllim që të kemi një rini të shëndoshë dhe të moralshme, por edhe të edukuar e të arsimuar.

Lidhur me këtë, ajo çka kërkohet nga këta tre faktorë (prind, mësimdhënës, shoqëri) është akordi i plotë mes tyre, me qëllim që të kenë mundësi të shumta e të lehta për të formuar norma të mirëfillta morale tek adoleshentët tanë.

Pavarësisht vështirësive të tranzicionit të stërzgatur, e këto vështirësi duhet t'i pranojmë, me apo pa dashjen tonë, kërkohet, por edhe duhet të luftojmë deri në skajshmëri për ruajtjen e moralit dhe identitetit të rinjtë tanë, madje, nëse është e nevojshme, mund të ndërhyjmë edhe tek ata që kanë në

duar të tyre vetë përgjegjësitë (studentët), duhet të ndërhyjmë e jo të tolerojmë apo t'i anashkalojmë e të shkatërrohen me shthurje amorale. Mendoj se është më mirë të bashkëpunohet në këtë drejtim për t'i parandaluar të këqijat sa nuk është vonë, se dikur të ligat trasojnë rrugë që s'kanë të ndalur.

Është realitet se, marrëdhëniet mësues-nxënës janë ose të ngrohta ose të acaruar, ose mirëkuptuese ose jo, këto në varësi të nivelit të mësimdhënësit dhe përgatitjes së tij profesionale dhe shpirtërore; përmes tyre, mësimdhënësi formon një shtyllë identiteti të nxënësi i tij për shkak të mësimdhënies standarde, me të cilën vë në lëvizje të menduarit aktiv ose jo aktiv, vënia e nxënësit në aktivitet ose pasivitet, marrja në konsideratë e dijes ose mosmarrja në konsideratë, ia bën nxënësve jetën të mërztishme ose e

kundërta e kësaj, pa dyshim që marrëdhëniet që krijon mësimdhënësi ato edhe ecin së zhvilluari. Nëse mësimdhënësi shfaqet përpara nxënësve në mësim dhe veprimtari edukative, i ngurtësuar si statujë dhe autoritar, fals, madje, edhe mosvlerësues e mospërfillës i dijeve që zotërojnë nxënësit, ose i ofendon ose u bën presion psikik, e nuk krijon ura lidhëse bashkëpunimi me ta me qëllim që të rritet sa më shumë vetëdijesimi për mësim dhe moral të mirëfilltë, tek ata (nxënësit) krijon dhe ndërton bindje se vetëm kështu duhet të jesh në jetë, si dhe me marrjen e përgjegjësisë të tua në vetëpërgjegjësi, je i lirë të bësh çfarë të duash, sepse të “ka hije”, edhe nëse ato veti janë të liga.

Ne nuk themi se mësimdhënësi duhet të jetë vetëm tolerant, por themi që shqetësimet e mësimdhënësve të jenë të shoqëruara me alternime, si herë kërkuese e herë toleruese, herë të buta e herë të rrepta. Mënyra sesi ato ndërtohen varet nga situata që krijon brenda procesit mësimor po edhe jashtë tij. Lidhur me këtë themi, se një mësues që njeh mirë psikologjinë e adoleshentit, veçoritë dalluese të karak-

terit të tij, tipin dhe krizat që ai kalon gjatë zhvillimit të tij psiko-social dhe fiziologjik, e ndërton njerëzish mënyrën e komunikimit me të, nuk krijon e as nuk toleron të krijohen konflikte për hir të misionit që ka marrë përsipër, saqë, nëse një dashakeq, tenton në çdo formë e mënyrë që të hyjë e

të prishë marrëdhëniet mësimdhënës-nxënës, mësuesi i mençur bën ç’është e mundur që t’i kapërcejë ato, dhe ruan marrëdhëniet pa lënduar nxënësin e tij, sepse mendon se misioni i tij është si diçka e shenjtë dhe do që pas vetes të lërë trashëgimtarë e jo të jetë naiv dhe vetjak.

Ka ardhur koha për një mësues organizator dhe të përkushtuar

“E ardhmja jonë varet domosdoshmërisht nga mënyra se si arsimojmë brezin e ardhshëm të individëve inteligjentë”. Realitetin faktik e pranon ideologu konservator amerikan Charles Mary për thelbin e problemit për Amerikën. Problem ky që ka të bëjë me natyrën e etikës e jo intelektuale, meqë ka të bëjë me shkallën e detyrimit moral që ndien ajo shtresë e intelektualëve “fatlumë” që rrahin t’u dalin krah prindërve. Ndërsa te ne, në realitetin e sotëm humbësit më të mëdhenj janë prindërit, pastaj mësimdhënësit, e pastaj populli. Arsyeja pse nuk ditën të punojnë në atë, që të ruhen normat e

moralit që kishin përpara luftës e të synohet që me moral të mirë të arsimohen, por vetëm arsimim kërkonin, kurse morali u humbte ndër duar.

Edhe nëse dikush mund të thotë se “Karta e Bolonjës” për procesin edukativo-arsimor nëpër shkolla po pëlqehet e pranohet së miratuari nga të gjithë

Drejtuesit e shkollave ose institucioneve të tjera arsimuese apo edukuese, të përzgjidhen më të zotët e më të aftët në administrim e mësuesi dhe jo të jenë apo të zgjidhen ata administrues e mësues, që arsimin dhe edukimin e të rinjve e shohin si vend punësimi.

njerëzit, pasi me këtë kartë u thyen shumë kritere e teka komuniste në raportet mësimdhënës-nxënës, do të kisha dashur që krahas kësaj të mire që ka sjellë kjo kartë, të zgjidhet edhe "Karta e Mësuesit" tonë, i cili, me përgatitjet e tij akademike, morale dhe etike, të sjell aq të mira saqë të jep ndjenjë që është krah i djathtë i prindërve për t'i ndihmuar në edukimin e fëmijëve të tyre dhe nxënësve të vet. Të zgjidhet mësuesi i dashur, parimor dhe i përkushtuar, saqë, edhe nëse është i ashpër në ndonjë rast, të jetë prej atyre që me padurim të pritët takimi i së nesërme me të. Sepse mësuesi i tillë krijon mënyra marrëdhënesh të tilla, që di si të sillët me nxënësin, si të shpjegojë e komunikojë, madje, edhe për probleme të natyrave të ndryshme.

Natyrisht që ka plot misionarë që meritojnë "Kartën e Mësuesit", duke përfshirë edhe ata mësues që japin kontributet e tyre jashtë shkollave në institucione ose organizata edukative për të rinjtë dhe adoleshentët, dhe kjo për shkak të kontributit të madh të tyre, ku për hir të kësaj ata duhet të vlerësohen e respektohen, pasi respekti ndaj tyre është për shkak të kontributit të tyre për shoqërinë në përgjithësi dhe arsimimin në veçanti. Porse sot, koha dhe sfidat e saj po kërkojnë që të zgjidhet për të punuar ai që punon me ritmet e devocionit të denjë e dijës së

domosdoshme dhe asaj të përgjithshme, sepse prej tyre vjen si rrjedhojë kuadri i së nesërme.

Andaj do të thosha se drejtuesit e shkollave ose institucioneve të tjera arsimuese apo edukuese, të përzgjidhen më të zotët e më të aftët në administrim e mësuesi dhe jo të jenë apo të zgjidhen ata administruer e mësues, që arsimin dhe edukimin e të rinjve e shohin si vend punësimi, madje, edhe si qëllim fitimi për përmbushjen e pasionit të tyre të mbrapshtë, të përfitimit të tyre hierarkik, familjar, fisnor përmes këtij profesioni fisnik (mësimdhënies).

Një mësues që njuh mirë psikologjinë e adoleshentit, veçoritë dalluese të karakterit të tij, tipin dhe krizat që ai kalon gjatë zhvillimit të tij psiko-social dhe fiziologjik, e ndërton njerëzisht mënyrën e komunikimit me të, nuk krijon e as nuk toleron të krijohen konflikte për hir të misionit që ka marrë përsipër.

Është thënë gjithnjë, madje, vazhdon ende të thuhet, se shkolla ose institucioni ku mësohet dija të jetë si shtëpi ose familje e jotja. Sot në shumicën e vendeve ka marrë trajtën e kundërt. Ato vende janë bërë familje për ata që punojnë e jo për ata që kërkojnë dije, dhe në ato institucione mbizotëron atmosfera familjare për shkak se drejtuesit janë të një gjaku, fisi ose fare ose janë servilë të kësaj hierarkie. Këto defekte e shëmtira vërehen dukshëm nga të gjithë, madje, i vëren lehtë edhe një fëmijë, që është pak inteligjent,

madje, vërehen veçanërisht në ato raste kur ka hatërmbetje, konflikte interesash me ata mësimdhënës, që prekin interesa individuale, dhe për këtë arsye "drejtori" urdhëron gjëra irracionale me inate, britma e nervozizëm, ndoshta edhe me fjalë, që konsiderohen fyese e

cinike. Predispozicioni i atij "drejtori..." "autoritari" mbetet i papranueshëm në komunikimet e tyre, madje, kjo kalon edhe tek adoleshentët dhe tek të tjerët.

Edhe pse shkollat apo institucionet edukative përgatisin deri diku njerëz të formuar, fatkeqësisht sot has lehtë nëpër shumë institucione njerëz, që i drejtojnë e i administrojnë ato, e të silët kanë rrënuar përgatitjet edukative, për shkak të interesit material apo interesit hierarkik e familjar të tyre.

Përballë sfidave duhet të jemi gjithmonë të drejtë

Kthimi në fëmijëri është i pamundur, sepse kohën s'mund ta kthejmë pas. Meqë nuk ka mundësi të bëhet kjo, njeriu gjithnjë ndjenë se po ecën drejt një rruge progresive, dhe asnjëherë nuk do që ta humbasë këtë ndjenjë. Ndjenjë kjo që i ngjan një shiriti regjistruar si shiriti i një magnetofoni, në të cilin kanë mbetur të regjistruara të gjitha fjalët, këshillat dhe porositë e prindërve, mësuesve dhe miqve tanë të dashur, të cilët na i kanë thënë që nga fëmijëria e hershme e tutje, saqë detyrimisht kanë ndikuar në forcimin e karakterit tonë, dhe tashmë ato mund të kthehen lehtë në një ndihmë të madhe për rregullat dhe proceset thelbësore për jetën e secilit prej nesh; refren që do të përsëritet edhe në brezat që do të vijnë.

Për të zbuluar dhe shijuar lirinë, që secili prej nesh duhet të ketë brenda vetes dhe aftësinë për të menduar e për të përballuar dhembjet dhe zhgënjimet, që kujtdo i vijnë në jetë, është shumë e rëndësishme që të jemi të përgatitur për çdo sfidë të jetës dhe të

mos jetojmë me bindjen se do të gjejmë çdoherë mbështetjen dhe ngushëllimin e prindërve, mësime, hënësve ose miqve tanë, sepse është e pamundur të arrihet ose të gjendet gjithherë nga ta. Një gjë të tillë e gjen vetëm te Krijuesi ynë, për shkak se vetëm Ai e di në hollësi se çfarë kërkojmë ne ose nga se vuajmë apo jemi të lënduar.

Mësimdhënësi asnjëherë nuk duhet të mundohet të kultivojë ndjesinë e fajit të dikujt në tjetrin, që është i pafajshëm ose të zbrazë mërzinë dhe shqetësimin e tij te nxënësi që s'meriton të përjetojë shqetësim për shkak të padrejtësive që i bëhen mësimdhënësit të tij. Nga mësimdhënësi kërkohet që të mos ketë frikë të kërkojë e të vendosë për zgjidhjen e tij të pavarur, por duhet kujdes që ai vendim të jetë gjithnjë në drejtimin e duhur, e me këtë vendim ta bindë personelin drejtues si dhe gjithë të tjerët se është i drejtë dhe është pa njolla edhe nëse hidhen shpifje e fjalë sajuese ndaj tij, sepse, nëse nuk ka drejtësi edhe përballë sfidave, te nxënësit po edhe te të tjerët lindin zhgënjime që lënë vraga në jetën e tyre, edhe pse kjo nuk do të thotë se nuk i duan ose nuk i respektojnë ata (mësimdhënësit). Por për të qenë mësimdhënësi i denjë dhe njëkohësisht për të qenë edhe administrues i denjë, lipset të zbatohet me përpikëri "Karta e Mësuesisë së Muhammedit, lavdërimi dhe pagja e All-llahut qofshin mbi të", sepse vetëm ai është i përkryer në aspektin njerëzor se si duhet të mësosh të edukosh dhe të arsimosh një të ri ose një adoleshent ose edhe një student.

AMBICIET, shtytës i fshehtë i besimtarit

21

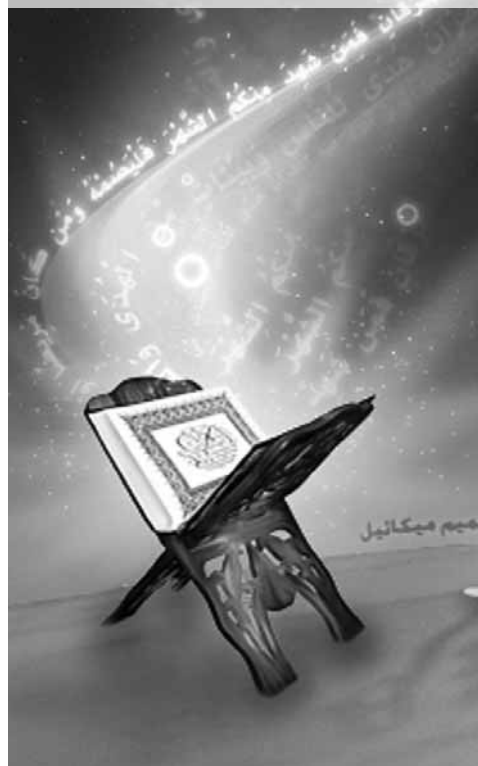
Shkruan: Lulzim SUSURI

Fjala “Ambicie” nënkupton të dëshirosh diçka, ta ëndërrosh dhe të punosh pa ndërprerje për arritjen e saj. Ndërsa ambicie e lartë, sipas Ibën Kajimit është: **Arritja tek kënaqësia e All-llahut, duke mos të penguar asgjë nga arritja e një dëshire të tillë.**

Andaj, ambicia është një shtytës i brendshëm, që secili besimtar duhet ta ketë në brendësinë e tij, që ta shtyjë kah çdo adhurim, për të cilin ka urdhëruar All-llahu dhe me të cilin Ai është i kënaqur.

Njeriu nuk duhet të mendojë asses i se ambiciet arrihen vetëm duke ëndërruar dhe shpresuar. Nëse nuk i plotëson kushtet e kërkuara ajo kurrë nuk realizohet dhe dalëngadalë fillon të zhduket. Njeriu vlerësohet për ambiciet e tij, por nëse ato nuk bëhen realitet kurrë, nuk do të lavdërohet për to. Për t’i bërë realitet dëshirat e tij, ai duhet të plotësojë patjetër dy kushte, përndryshe nuk arrin asgjë, ato janë: Dituria dhe puna.

Nëse ambicia ekziston, porse nuk shoqërohet nga dituria, atëherë ai nuk di si të arrijë deri tek ajo që ëndërron. Ndërsa, nëse ka dituri rreth asaj që ëndërron, por nuk punon për ta arritur, atëherë prapë nuk do të arrijë sukses. Nëse dëshiron të arrijë diçka dhe synon

për të, atëherë njeriu më së pari duhet të mësojë dhe të qartësohet rreth asaj çka synon, pastaj duhet përveshë krahët për punë.

Duke u nisur nga ky rregull, njerëzit mund të klasifikohen në katër grupe:

1- Ata që kanë dituri dhe punojnë me diturinë e tyre; ky grup është i vetmi fitimtar dhe këta janë besimtarët që mësojnë rreth fesë së tyre e pastaj punojnë me atë që e dinë.

2- Ata që kanë dituri, por nuk puno-

Artikuj

jnë me të; në këtë grup hyjnë çifutët dhe të gjithë ata që u përngajnë atyre.

3- Ata që punojnë duke mos pasur dituri për atë që bëjnë dhe s'dinë si ta bëjnë; këtu futen të krishterët dhe kush u përngajnë atyre.

4- Ata që as nuk kanë dituri e as nuk punojnë; ky është grupi më i keq nga të gjithë.

Ambiciet e kanë vendin në zemër, për këtë arsye All-llahu nuk i dha askujt pushtet mbi zemër përveç pronarit të saj. Ato nuk arrihen me fjalë, pretendime dhe broçkulla, por me punë dhe lodhje. Nuk arrihen shpejt, sa hap e mbyll sytë, por duhet kohë, muaj dhe vite e ndosh-ta edhe tërë jeta e njeriut. Kjo varet prej cakut dhe qëllimit që i ka vendosur vetes.

Ambiciet kanë një vlerë të madhe tek All-llahu, ato çmohen edhe nga njerëzit, bile njeriu në shumë raste çmohet më tepër për qëllimet e tij dhe ambiciet e larta sesa disa të tjerë për veprat e tyre të bëra pa pasur synime. Për këtë arsye njeriu që ka qëllime të mira, edhe nëse punon ndonjë të keqe gabimisht, patjetër do të vijë dita kur ai do të pastrohet nga gabimi i tij. Kurse njeriu qëllimkeq, edhe nëse punon diç të mirë, ai prapë do të zbulohet, sepse qëllimet e tij nuk kanë qenë të tilla.

Forca e besimtarit është në zemrën e tij, sepse në të gjenden ambiciet, dëshirat dhe vullneti i tij, dhe kjo ishte ajo çka u siguron besimtarëve që të triumfojnë gjithmonë në beteja dhe në çdo gjë tjetër, madje, edhe kur janë më të

Forca e besimtarit është në zemrën e tij, sepse në të gjenden ambiciet, dëshirat dhe vullneti i tij, dhe kjo ishte ajo çka u siguron besimtarëve që të triumfojnë gjithmonë në beteja dhe në çdo gjë tjetër, madje, edhe kur janë më të pakët në numër, në përgatitje etj.

pakët në numër, në përgatitje etj. Bile aty është edhe foleja e imanit, që ka forcë të ngjallë apo vdesë tërë trupin. I Dërguari, lavdërimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të, thotë: *"Devotshmëria vendin e ka këtu"*- dhe bëri me shenjë ka zemra.

I mençur është besimtari që krijon në vete qëllime të larta dhe mundohet t'i arrijë ato, çka i mundëson të fitojë shpërblim më të madh sesa disa të tjerë, të cilët punojnë tepër, lod-

hen pa masë por nuk arrijnë shpërblimin e atyre të parëve, sepse kanë qëllime të ulëta. Nëse besimtari i bashkon ambiciet e tij me punën, është shumë më i mirë sesa ai që ka ambicie, por nuk punon apo sesa ai që punon duke mos pasur ambicie.

Jo vetëm njerëzit, por edhe kafshët kanë ambiciet e tyre, syresh që All-llahu ua ka krijuar në natyrshmërinë e tyre. Merimanga sapo lind, nuk kënaqet të jetojë në shtëpinë e nënës së saj, por menjëherë ndërton rrjetën e saj dhe jeton në të. Skifteri nuk sulmon dhe as ha veçse krijesat e gjalla. Luani çdo gjë e ha taze kurse gjërat bajate nuk i parapëlqen. Bleta nuk ha veçse prej nektarit, kurse miza vetëm ndyrësira. Gomari nga natyrshmëria e tij është i butë, kurse luani nuk zbutet edhe nëse e rreh apo e vret, sepse natyrshmëria e tij është të jetë i egër. Kështu edhe tek njerëzit, ambiciet që dallojmë te dikush janë më të larta sesa ato që dallojmë te tjerët, te disa janë të shenjta e te disa të turpshme.

Ambiciet e kanë vendin në zemër, për këtë arsye All-llahu nuk i dha askujt pushtet mbi zemër përveç pronarit të saj. Ato nuk arrihen me fjalë, pretendime dhe broçkul-la, por me punë dhe lodhje. Nuk arrihen shpejt, sa hap e mbyll sytë, por duhet kohë, muaj dhe vite e ndoshta edhe tërë jeta e njeriut. Kjo varet prej cakut dhe qëllimit që i ka vendosur vetes.

Një ditë Mus'ab b. Zubejri, Urve b. Zubejri, Abdulmelik b. Mervani dhe Abdullah b. Omeri u takuan së bashku. Ky i pari tha: tregoni çfarë ëndërroni. Shokët e tij i thanë: fillo ti i pari. Mus'abi tha: ëndërroj sundimin e Irakut, të marthohem me bijën e Husejn b. Aliut dhe atë të Talha b. Ubejdullahit. Urve tha: ëndërroj të bëhem dijetar i hadithit dhe i fikut, sa të vij në nxënësit prej tërë botës tek unë për të marrë dituri. Abdulmeliku dëshiroi të bëhej kalif (udhëheqës i besimtarëve). Kurse Abdullah b. Omeri tha: ëndërroj ta fitoj xhenetin. Në fund Abdullahu tha: të tre shokët e mi arriten atë që deshën, shpresoj edhe unë të arrij atë që ëndërroj.

Besimtari, për të arritur tek ambiciet e tij, duhet të mbajë patjetër parasysht disa këshilla, që do t'i shërbejnë si ndihmës për arritjen e qëllimeve që ka.

Kurrë mos harro këto sekrete:

1- Arrin në cakun e tij

Njeriu vlerësohet për ambiciet e tij, por nëse ato nuk bëhen realitet kurrë, nuk do të lavdërohet për to. Për t'i bërë realitet dëshirat e tij, ai duhet të plotësojë patjetër dy kushte, përndryshe nuk arrin asgjë, ato janë: Dituria dhe puna.

vetëm ai që mundohet. Një fjalë e urtë thotë: **“Lumturia nuk arrihet me rehati”**. Pra, sa më shumë të mundohesh, aq më shumë do të kesh sukses në punët e tua. Nuk ka mundësi që një njeri të ketë ambicie të larta dhe të mos punojë ditë e natë për t'ia dalë mbanë në arritjen e tyre. Ebu Musa Eshariu agjëronte aq shumë që të fitonte xhenetin, sa ishte shtrembëruar si një degë lisi e tharë. Njerëzit kur e shihnin, e këshillonin që të kishte pak mëshirë për veten e tij, por ai ua kthente: “Vetëm kali i ushtruar arrin cakun i pari dhe ua kalon të tjerëve”.

2- Mendo mirë para se t'i krijosh cakun vetes, pastaj mos i ndrysho ambiciet e tua. Ato nuk ndryshohen çdo ditë, për çdo shkak apo për ndonjë vështirësi që mund të paraqitet. Nëse ndodh kjo, njeriu tregon pavendosmëri, josinqeritet dhe, duke i ndërruar ambiciet e tij çdo ditë, njeriu kurrë nuk do të mund të arrijë t'i realizojë ato.

All-llahu thotë: **“Kur të vendosësh për diçka, atëherë mbështetu në All-llahun dhe vazhdo në punë”**. (Ali Imran, 159)

Ahmed b. Hanbeli ishte nisur me Jahja b. Meinin për në Jemen që të merrnin dituri tek Abdurrezak San'ani. Kur arritën në Mekë ishte koha e haxhillëkut dhe kishin vendosur të kryenin atë e pastaj të vazhdonin udhëtimin e tyre drejt diturisë. Gjatë kryerjes së tavafit, Jahja b. Meini e kishte parë Abdurrezakun në haxhillëk, të cilin e njihnte prej më herët, e u gëzua shumë dhe shkoi ta

përgëzojë edhe Ahmedin, sepse do t'u lehtësohej një rrugë e gjatë, duke qenë se do të merrnin dituri prej tij në Mekë dhe nuk do kishin nevojë të shkonin deri atje larg. Ahmed i sakaq, kur mori lajmin, nuk u gëzua dhe nuk e aprovoi një mendim të tillë, dhe i tha: Unë nuk kam ardhur në Mekë për diçka tjetër përpos se për haxhillëk, andaj do ta bëj vetëm haxhillëkun, pastaj do të largohem prej Mekës. Sa për Abdurrezakun, qëllimi im është ta takoj në Jemen dhe jo diku tjetër, andaj nuk e ndërroj mendimin tim dhe do të vazhdoj për atje ku jam nisur.

3- Kurrë mos u pendo për ambiciet që ke, nëse ato janë të drejta. Kjo për shkak se pendimi bëhet vetëm për mëkatet e bëra apo për veprat e mira, që besimtarit i kanë ikur. Halid b. Velidi, një komandant shumë i shquar, që kishte marr pjesë në shumë luftëra, kishte ambicie të vdiste në rrugë të All-llahut dhe të arrinte gradën e dëshmorit, mirëpo All-llahu nuk ia mundësoi një gjë të tillë. Në agoninë e vdekjes filloi të qajë dhe të pendohej, por kjo vepër e tij nuk ishte për shkak se ishte penduar për ambicien që kish pasur në jetë, por pse nuk mundi ta arrijë atë. Kur u pyet nga njerëzit që kishte rreth vete pse qan, u tha: Si mos të qaj, duke ditur se nuk kam vend në trup e të mos e ketë goditur shpata, shtiza apo shigjeta, e megjithatë nuk arrita gradën e dëshmorit, e ja tani po vdes në shtrat siç vdes një deve.

Mos u bë hileqar!

Muhamed Husejn JA'KUB

Le të mendojmë së bashku për fjalët e All-llahut të Lartësuar:

“E ata që përgatitin dredhi të këqija, për ata është një dënim i rëndë dhe dredhia e tyre është e zhdukur.”¹

“Ata bënin plane, e All-llahu i asgjëson, se All-llahu është më i miri që asgjëson (dredhitë).”²

“(megjithatë) Ata përgatitën kurthin e tyre, por kurthi i tyre gjendet në duar të All-llahut, qoftë ai kurthi i tyre që shkulen edhe kodrat nga ai.”³

“Ata përgatitën një kurth e Ne ua shpërblyem kurthin duke mos e hetuar ata. Pra, vështro se çfarë ishte përfundimi i dredhisë së tyre. Në të vërtetë, Ne zhdukëm të gjithë ata dhe popullin e tyre. E këto janë shtëpitë e tyre të mbetura shkret për shkak të mizorisë së tyre. E nuk ka dyshim se në këtë (rrënim) për një popull që kupton ka argument.”⁴

¹ Fatir, 10.

² Enfalë, 30.

³ Ibrahim, 46.

⁴ Neml, 50-52.

“Edhe ata që ishin para tyre vënë intriga. Po All-llahu rrënoi në themel ndërtimet e tyre (intrigat) dhe kulmi u shemb mbi ta, dhe ashtu u erdhi dënimi kah nuk e kujtuan.”⁵

“E kur Ne ua dhurojmë njerëzve mëshirën pasi t'i ketë goditur e keqja (skamja), kur qe, ata u bëjnë hile argumenteve tona. Thuaj: “All-llahu është më i shpejti në ndëshkim”. S’ka dyshim, përcjellësit tanë (melaiket) regjistrojnë atë që po thurni ju.”⁶

“... por nuk mashtrojnë tjetërkënd pos veten e tyre dhe prapëseprapë nuk kuptojnë.”⁷

“A mos janë të sigurt ata që përgatitën kurthe, se All-llahu nuk do

t’i trandë ata me tokën, ose nuk do t’u vijë atyre dënimi kah nuk e mendojnë? Ose t’i rrëmbejë ata duke qenë në udhëtimet e tyre (për jetë e tregti), e ata nuk mund t’i shpëtojnë asaj. Ose do t’i kapë ata duke qenë në panik nga frika. Po, s’ka dyshim se Zoti juaj është i butë, i mëshirshëm (andaj nuk ua ngut dënimin).”⁸

“(Largim) Për shkak të mendjemadhësisë dhe dredhisë së keqe, por dredhia e keqe nuk godit tjetër vetëm ata që kurdisen.”⁹

“Edhe ata (jobesimtarët) para tyre (idhujtarëve) bënë intrigë, po e gjithë intriga i është nënshtruar dëshirës së All-llahut, Ai e di se çka vepron secili njeri.”¹⁰

⁵ Nahl, 26.

⁶ Junus, 21

⁷ Enam, 123.

⁸ Nahl, 45-47.

⁹ Fatir, 43.

¹⁰ Rad, 42.

“A mos u siguruan ata prej ndëshkimit të All-llahut? Nuk sigurohet kush prej frikës së ndëshkimit të All-llahut pos njerëzve të humbur.”¹¹

Meditimi për këto ajete dhe përsëritja e leximit me vëmendje dhe seriozitet mbjell në zemër frikën për largimin nga mashtrimi (dredhia, hileja, dinakëria, tinëzia, komploti, kurthet, intriga, pabesia, ligësia). Ajetet e bëjnë të qartë ndëshkimin mbi veprimin a trillimin, që bëhet për të mashtruar dikë. Ajetet sikur të thonë: Mos mashtro, ki kujdes! Muhamedi, alejhis-selam, thotë: *“Dredhia, mashtrimi dhe tradhtia janë në zjarr.”¹²*

Kujdes, mos mendo të tradhtosh, sepse do të tradhtohesh. Shumë prej njerëzve që po jetojnë në këtë botë sillen me All-llahun e Lartësuar si hileqarë; veprojnë me gruan e tyre me dinakëri, me babanë me tinëzi, me drejtorin dhe shokun e punës me mashtrim, me fqinjin dhe ata që janë afër tij me ligësi. Mendon i shkreti se mund ta mashtrojë All-llahun e Lartësuar, t'i bëjë hile, tinëzi, etj.

Ibën Xhevizu ka thënë një fjalë shumë të rëndësishme: **“Dikush vazhdon të bëjë mëkat, por bën edhe disa vepra të mira. Pasha**

All-llahun, kjo padyshim që është dredhi ndaj All-llahut.”

Njëri caktoi takimin për ta takuar të nesërmen një vajzë. Rrinte ulur në xhami para hatibit (ligjëruesit) dhe mendonte për ditën (kohën) e takimit. Kështu vazhdon në mëkat. Vallë, a All-llahun tënd do ta mashtrosh? E ha haramin (të ndaluarën) dhe është njeri i ryshfetit, megjithatë fal namaz, jep sadaka (ndihmon të varfrit). Athua, kujt po i bën kurth?!

Tjetrin e sheh në xhami duke bërë istigfar (kërkon falje nga All-llahu), ndërsa në xhep ka paketën e duhanit. Ai vazhdon kështu në mëkat dhe thotë: “All-llahu im më fal!”

I nderuar, kë po mashtrojnë?!

Edhe më shqetësuese është kur dëgjon dikë të shprehet i revoltuar duke thënë: “Për Zotin, nuk do të pendothem, e as nuk do ta fal namazin!”

Në vend që të thotë: “Pendothem tek All-llahu. Jo mëkatit!”, i hidhëruar thotë: “Po, do të jem me mëkatin dhe jo me pendimin!”

Ka dallim mes atij që e bën mëkatin, pastaj kërkon falje, kthehet tek All-llahu, pendohet, i vendosur për mos ta përsëritur dhe në mes atij që përgatit kurthe. Po ashtu, ka dallim mes atij që mëkaton pa dijeni dhe pendohet dhe në

Kujdes, mos mendo të tradhtosh, sepse do të tradhtohesh. Shumë prej njerëzve që po jetojnë në këtë botë sillen me

All-llahun e Lartësuar si hileqarë; veprojnë me gruan e tyre me dinakëri, me babanë me tinëzi, me drejtorin dhe shokun e punës me mashtrim, me fqinjin dhe ata që janë afër tij me ligësi. Mendon i shkreti se mund ta mashtrojë All-llahun e Lartësuar, t'i bëjë hile, tinëzi, etj.

¹¹ Araf, 99.

¹² Hakimi, el-mustedrek (4/607). Albani në librin “Sahihul Xhami’is-Saghir” (6602) e cilëson për hadith sahih.

mes atij që planifikon, intrigon, insiston dhe vazhdon në mëkat.

Duhet të meditojmë për ajetet e lartpërmendura. Ti sheh dallimin në mes atij, i cili është i përfshirë në mëkat, i mundur nga epshi e njohja e cekët dhe në mes atij, i cili planifikon kurthe, kurdis komplote, vëzhgon, përpiket, hulumton të dyshimtat dhe paraqitet i verbër ndaj rregullave. Pikërisht për këtë edhe dënimi i hileqarit është më i rëndë sesa dënimi i mëkatarit të kufizuar në dije. Atëherë, nëse të them: Ti paraqitesh me disa vepra të mira dhe vazhdon me mëkate. Mos thuaj: Unë nuk do të falem, derisa të largohem nga mëkatet. Pse nuk largohesh nga mëkatet e të vazhdosh të falesh? All-llahu im! Pranoje pendimin e çdo mëkatarit musliman!

Le të mendojmë së bashku për ngjarjen e banorëve të fshatit buzë detit, kur ata i bënë dredhi All-llahut të Lartësuar dhe injoruan masat e ndëshkimit, e pastaj u shndërruan në majmunë. All-llahu i Lartësuar ka thënë: ***“Dhe pyeti ti (Muhamed) për fshatin që ishte në breg të detit kur ata e shkelën (thyen) rendin e të shtunës (që e kishin të ndaluar peshkimin). Kur të shtunën e tyre peshqit (me shumicë) u vinin para syve mbi ujë, e në ditën që nuk festonin nuk u vinin. Ja, kështu i sprovuam ata ngase ishin mëkatarë.”***¹³

Pra, pyeti, o Muhamed, çifutët e Medinës për lajmin e të parëve të tyre mbi çështjen e një vendbanimi që ishte buzë bregdetit. Çfarë u bë me ata pasi thyen urdhrin e All-llahut dhe peshkuan ditën e shtunë? A nuk i deformoi (ua humbi formën e rregullt të

fytyrës e të trupit) All-llahu ata në majmunë dhe në derra?

Shkelja e dispozitave ose mëkati në Ditën e Shtunë ishte më e lehtë se mëkatet e tjera, si vrasja e të dërguarve të All-llahut, kërkesa për të parë All-llahun, përulja ndaj idhujve, adhurimi i viçit etj. Pa dyshim se mëkati i Ditës së Shtunë ishte më i vogël, por nga mëkatet e tjera ata nuk u deformuan në majmunë dhe derra. Kur shkelën dispozitat e së Shtunës, u ndëshkuan. Kjo tregon se ndëshkimi nuk ishte vetëm për mëkatin, por për shkak të dredhisë së tyre. Fejruzabadi ka thënë: “Mëkati i tyre ishte mospërfillja dhe përçmimi i All-llahut.”

Ata i hapën gropat dhe i lëshuan rrjetat ditën e premte, kurse peshqit mbetën në gropa dhe në rrjeta të shtunën. Ata i shikonin peshqit dhe të dielën e tërhiqnin rrjetën me peshq. Ata bënë hile kur lëshuan rrjetën të premten, ndërsa ditën e shtunë i kishin futur duart në xhepa dhe i shikonin peshqit duke mbetur në rrjetat e lëshuara dhe thoshin: “O Zot, shiko ne si jemi të dëgjueshëm ndaj Teje ditën e shtunë, e ne nuk kemi bërë asgjë.”

Ah, mjerë ata se si vepruan! Ah, mjerë ata si u ndëshkuan!

Atëherë, nëse dëshiron të arrish deri tek All-llahu, pendohu prej të gjitha formave të mashtrimit, të dredhisë, të hiles, të dinakërisë, të tinëzisë, të komplotit, të kurtheve, të intrigës, të pabesisë, të ligësisë.

*Përktheu dhe përshtati:
Ulvi FEJZULLAHU*

¹³ A'rafë

Kriteri i shoqërisë së mirë

I Dërguari i All-llahut, lavdërimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të, ka thënë:

“Njeriu (zakonisht) është në fenë e shokut të tij, kështu që shikoni me kë po shoqëroheni (miqësoheni)”.

Cili është kuptimi i mirë-filltë i shokut? Jam i sigurt se, nëse ne pyesim veten për këtë, shumë nga ne nuk do të mundën t’i përgjigjen në formën e duhur. Shumë njerëz i shohin shokët e tyre si njerëz që i ruajnë sekretin, dikush që flet me ty në telefon, dikujt që i beson, dikë me të cilin kënaqesh dhe rri etj. Por ky lloj shoqërie nuk

është i afërt me llojin e shoqërisë që përmendet në Kur’anin famëlartë. All-llahu, i Lartësuari, thotë:

“Besimtarët dhe besimtare janë të dashur për njëri-tjetrin, urdhërojnë për të mirë, e ndalojnë nga e keqja, falin namazin dhe japin zekatin, respektojnë All-llahun dhe të dërguarin e Tij. Të tillët do t’i mëshirojë All-llahu. All-llahu është ngadhnyjes, i urtë.” (et-Tevbe, 71)

Tani, çfarë shoku doni më mirë sesa njerëz të tillë? SubhanAll-llah! Llojin e shoqërisë që ne kishim në

Kur të jeni me shokun e mirë, ju do të përfitoni nga ai, ose të paktën, disa nga mirësitë e tij do të përfsihien në ju. Ndërkohë që, kur të jeni me shoqëri të keqe, do të bëheni si ata, ose të paktën, do të përvetësoni diçka nga sjelljet e tyre të këqija.

mendje nuk është asgjë në krahasim me shoqërinë që dëshiron All-llahu, subhanehu ve teala. Ata **“Urdhërojnë për të mirë e ndalojnë nga e keqja”**;

Te kush nga shokët tanë mund ta gjejmë këtë cilësi? Te ndonjë? Për mos të thënë te asnjë.

Lloji i shoqërisë që aktualisht janë gjithkund të pranishëm dëshmon të kundërtën. I sheh njerëzit duke qeshur në gabime dhe nuk e përfillin atë çka është e mirë (e drejtë).

Shumë rrallë, për të mos thënë kurrë, kam parë një shok që i thotë tjetrit: **“Vëlla respektivisht motër, ki frikë All-llahun e Lartësuar për atë se çka je duke bërë, se është haram”**.

Se sa ndikojnë shokët tanë tek ne, këtë na e shpjegon ky hadith:

“Transmetohet nga Ebu Musa el-Esh’ariu, All-llahu qoftë kënaqur me të, se i dërguari i All-llahut, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, ka thënë: *“Shembulli i qëndrimit me njerëz të mirë dhe i qëndrimit me njerëz të këqij është sikurse shitorja e miskut (parfumeria) dhe farkëtaria. Shitësi i miskut ose të jep erë ose të shet, ose së paku prej tij kundërmon erë e këndshme. Kurse farkëtari ose t’i djeg teshat, ose prej tij do të vjen erë e pakëndshme (nga thëngjilli)”*. (Buhariu dhe Muslimi)

Kështu që, kur të jeni me shokun e mirë, ju do të përfitoni nga ai, ose të paktën, disa nga mirësitë e tij do të përfshihen në ju. Ndërkohë që, kur të jeni me shoqëri të keqe, do të bëheni si ata, ose të paktën, do të përvetësoni diçka

nga sjelljet e tyre të këqija. Fatkeqësisht, ne jemi duke e humbur shoqërinë e vërtetë. Por kjo nuk është pjesa më e keqe; pjesa më e keqe është se shumë muslimanë kanë më tepër shoqëri me jomuslimanë në vend të vëllait së tyre në Islam, ndonëse All-llahu i Lartësuar na këshillon se duhet të preferojmë njerëzit që janë si ne: **“Besimtarët të mos i miqësojnë mosbesimtarët, dhe t’i lënë manash besimtarët. Kush e bën këtë, ai nuk ka asgjë nga feja e All-llahut, thjesht rreh të ruhet se mos i vjen ndonjë e keqe prej tyre. All-llahu ju tërheq vërejtjen me dënim prej Tij, pse vetëm tek All-llahu është e ardhmja.”** (Ali Imran, 28)

All-llahu na udhëzofte të gjithëve!

Sa i përket shoqërisë që urdhërojnë njëri-tjetrin në të mirë, dhe ndalojnë nga e keqja, ata do të kenë një shpërblim të madh në botën tjetër, dhe do të falënderohen me njëri-tjetrin në xhennet, inshaAll-llah.

Por, sa i përket atyre, shoqëria e të cilëve është e bazuar vetëm në çështjet e kësaj bote, këta të ash-tuajtur shokë që qeshin dhe nxisin njëri-tjetrin për të bërë keq, dhe marrin besimin (fenë) si një tallje, për ata do të ketë një dënim të dhembshëm.

All-llahu, i Lartësuar qoftë, i paralajmëron muslimanët kundër kësaj shoqërie duke thënë: **“Atë ditë zulumqari do të kafshojë duart e veta dhe do të thotë: I mjeri unë, të kisha marrë rrugën e Pejgamberit! O**

Llojin e shoqërisë që ne kishim në mendje nuk është asgjë në krahasim me shoqërinë që dëshiron All-llahu, subhanehu ve teala. Ata "Urdhërojnë për të mirë e ndalojnë nga e keqja".

shkatërrimi im, ah të mos e kisha bërë filanin mik! Në të vërtetë, pasi e gjeta rrugën e drejtë, ai më largoi mua prej asaj, e djalli është ai që njeriun e humb dhe e lë të vetmuar." (el-Furkan, 27-29)

SubhanAll-llah, ata që janë shokë më të mirë me njëri-tjetrit në këtë botë, në botën tjetër do të bëhen armiq të njëri-tjetrit.

Në Xhehennem, ky lloj njeriu do të thërrasë All-llahun, subhanehu ve tealë, dhe do t'i thotë: "O All-llah, ky person (shoku i dynjasë) më mori për dore kah harami, o All-llah, o All-llah... dyfishoja dënimin atij. Dhe mallkoje atë me një mallkim të fuqishëm". SubhanAll-llah! Sa i dhembshëm është zjarri dhe, për më tepër, këtij personi shoku i vet (i dynjasë) do që t'i dyfishohet dënimi edhe më shumë. Atëherë All-llahu, subhanehu ve tealë, do t'ia dyfishojë **të dyve** ndëshkimet përkatëse...

SubhanAll-llah, shih këta "shokë", ata në të vërtetë nuk ishin shokë në Dynja dhe, siç e patë, nuk do të jenë as në Ahiret. Tani është radha juaj të vendosni. Ju ose mund t'i urdhëroni shokët tuaj për të mirë dhe t'i ndaloni nga e keqja, që nuk mund të jetë edhe aq e lehtë, por shoku juaj do t'ju falënderojë për këtë në xhennet, ose do të rrini më larg atyre që kafshojnë duart e tyre nga pendimi në Ditën kur pendimi nuk bën dobi.

Të jesh i kujdesshëm kur t'i zgjedhësh shokët...

All-llahu i Lartësuar na bëftë prej atyre që kur të dëgjojnë këshillën, ta vëmë në veprim.

www.islamway.com

Përshtati nga anglishtja:

Fitim NUHIU

"Vizitori" i befa- sishëm

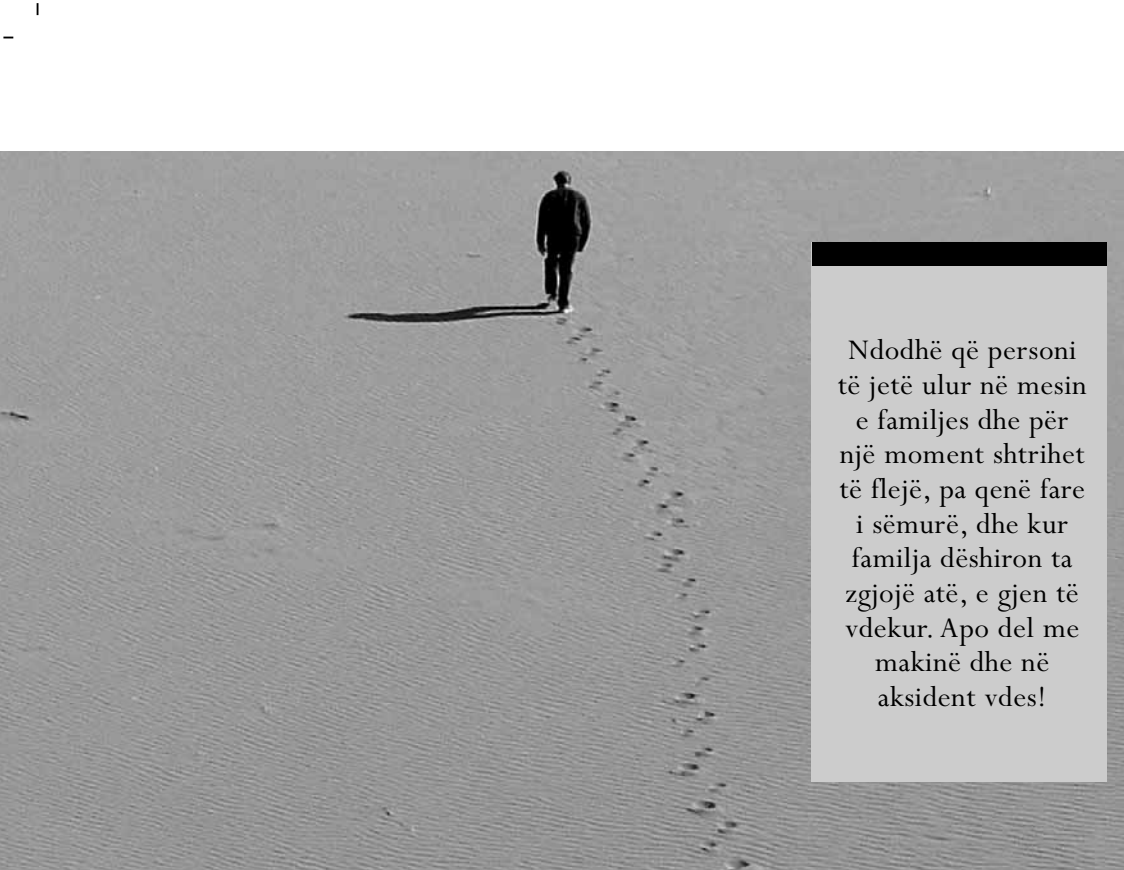
Të nderuar lexues!

Të gjithë kemi nevojë të pendohe-
mi. Vdekja vjen pa kohë të caktuar
duke mos pyetur fare.

Sa prej të dashurve tanë ishin në mesin tonë; hanin, pinin dhe thoshin si ne se nesër do ta bëjmë këtë punë... e pasnesër do të shkoj atje për vizitë e kështu me radhë. Dhe më pas vjen momenti kur ai mbyll sytë përgjithmonë.

I dëgjon njerëzit duke thënë vdiq filani apo filania... Ndoshta kanë qenë edhe prej të afërmeve, apo prej të huajve... Fëmijë apo të rritur. Atyre do t'ju mbyllën të gjitha dëshirat dhe do të mbeten vetëm me veprat që kanë bërë në këtë botë.

S'ka dyshim se fjala vdekje është fjalë frikësuese, e cila e ndanë trupin nga kjo botë, dhe na përkujton që të mos jepemi aq shumë pas dëshirave të

Ndodhë që personi
të jetë ulur në mesin
e familjes dhe për
një moment shtrihet
të flejë, pa qenë fare
i sëmurë, dhe kur
familja dëshiron ta
zgjojë atë, e gjen të
vdekur. Apo del me
makinë dhe në
aksident vdes!

kësaj bote dhe stolive të saja mashtruese.

Atëherë, jemi të nevojshëm për pendim, posaçërisht në këtë kohë kur vdekjet e papritura janë të shpeshta.

Po ashtu, në të shumtën e rasteve dëgjojmë fjalën vdekje duke mos u përmendur fare shkaku i vdekjes.

Ndodhë që personi të jetë ulur në mesin e familjes dhe për një moment shtrihet të flejë, pa qenë fare i sëmurë, dhe kur familja dëshiron ta zgjojë atë, e gjen të vdekur. Apo del me makinë dhe në aksident vdes! Shembujt janë të ndryshëm nga jeta e përditshme.

Nëse personi ka qenë i dashur në mesin e njerëzve dhe me moral të lartë, e me kujtime të mira mbetet kujtimi i tij. Një poet ka thënë:

”Kanë vdekur popuj, por nuk kanë vdekur virtutet e tyre,

**Ndërsa jetojnë popuj të tjerë,
por tek njerëzit janë të vdekur.”**

Ne si muslimanë duhet të përgatitemi që vdekjen ta presim me adhurim ndaj All-llahut xh. sh., dhe me vepra të mira. Athua pse? Sepse njeriu në këtë botë shërohet prej shumë sëmundjeve, por sëmundja, e cila nuk ka shërim dhe rrugëdalje është vdekja.

Në fund e po e përfundojmë me ajet të Kuranit Famëllartë ku All-llahu i Madhërishëm thotë:

”Dhe askush nuk e di, pos Tij, se në ç’vend (ose ç’kohë) do të vdes. Me të vërtetë, All-llahu është i Gjithëdijshtëm dhe Njohës i çdo gjëje” (Lukman, 34)

*Shkëputur nga revista javore kuvajtiane
el-Muxhtema’ nr. 1446*

Përktheu: Valdet KAMBERI

Artikuj

Shkaqet e përhapjes së ateizmit në kohën tonë (2/2)

Dr. Kha'fer Shejh IDRIS

Shkak në përhapjen e ateizmit në botën perëndimore ishin disa parime ideologjike të vendosura dhe të mbrojtura nga filozofë të njohur, të respektuar dhe me ndikim. Në thelb, këta filozofë ishin besimtarë, por parimet e ideologjisë së tyre, si themele të ateizmit, ishin bindëse për shumë pasardhës, që mbështetën ateizmin e tyre mbi këto parime ideologjike. Besimin e këtyre filozofëve, të shprehur qartë, ata e konsideronin, çështje individuale që nuk përshtatet me parimet logjike që po të njëjtët filozofë i kanë vendosur.

Një prej këtyre filozofëve ishte edhe Dekarti, teoricien i natyralizmit dhe shkencave natyrore. Sipas teorisë së tij: Natyra, pas krijimit të saj nga ana e Zotit, është pavarësuar me ligjet e saj natyrore të vendosura prej Zotit. Krijuesi (Zoti) nuk ndërhyr në çështjet e natyrës dhe nuk i ndalon efektet e veprimtarisë së saj. Krijuesi (Zoti) u largua nga jeta e përditshme

Ndeshja mes shkencave dhe fesë, fesë së vërtetë, që e pranon metodologjinë shkencore si mjet pasurimi të njohurive, por jo edhe si mjet i vetëm për njohje të realitetit, nuk është e mundshme.

njerëzore dhe nga interesat momentale të njeriut. Jeta mundet të vazhdojë pa iu drejtuar All-llahut, madje, edhe pa e përmendur Atë. All-llahu (Krijuesi) përmendej vetëm në fillim të

Ateistët, duke ndjekur metodologjinë e mashtrimeve, fenë e vendosën përballë shkencave natyrore, duke trumbetuar për veçoritë, me të cilat dallohen shkencat, duke folur për frytet e veprimtarisë së tyre, të shfaqura në formë inovacionesh të dobishme për njerëzimit. Me zgjerimin e njohurive rreth universit, ata ndikuan në eliminimin e shumë miteve lidhur me universin dhe me natyrën e faktorëve ndikuese në gjithësi dhe kështu arritën që njerëzit t'i bindin të mbështeten kryesisht në shkencat ekzakto e jo në fe, në njohjen e të vërtetave.

bisedës për krijimin e botës. Emri i këtij krijuesi “pasiv”, te shumica e shkencëtarëve të natyrës u shndërrua në “metaforë” për parimin ose parimet, mbi të cilat ngrihet sistemi i natyrës.

Shumica e njerëzve, kur dëgjon fjalën e Ajnshtajnit: Jam i bindur se Zoti nuk hedh zare, imagjinojnë se ai ka qenë besimtar, edhe pse qëllimi i kësaj fjalie ka qenë shprehje metaforike e refuzimit të tij të teorisë, sipas të cilës rastësia është e vërtetë objektive në strukturën e universit dhe nuk është çështje relative, e veçantë për vëzhguesin e kozmosit.

Në kohën tonë fizikanti i njohur Xhorxh Smut, që zbuloi “rrudhat-anisotropy” në mikrovalët kozmike të sfondit, që datojnë prej periudhës së treqind mijë viteve të para të jetës kozmike dhe të cilat, sipas teorisë së

Big Bang-ut ishin bërthamat, nga të cilat u formuan trupat kozmike, në një deklaratë para mediave, në vitin 1992, në të cilën publikoi dhe shpjegoi zbulimin e tij, tha: Nëse je i devotshëm, është sikur të shohësh Zotin.

Kjo fjali ishte pjesë e tekstit integral që u tha dhe u transmetua nga mjetet e informimit. I njëjti autor, në librin e tij “Rrudhat e kohës- *Wrinkles in time*”, shkruan se është duke kërkuar falje për kolegët e tij fizikanë.

Në shkencën mbi gjithësinë, atëherë kur hulumtimi i afrohet pyetjes esenciale mbi ekzistencën tonë, shkencat natyrore takohen me filozofinë dhe gjitha vijat ndarëse mes tyre gati se fshihen. Ajnshtajni, që jetën e tij e kaloi duke kërkuar shpjegim logjik për gjithësinë në një rast tha: “Dua të mësoj se si e krijoi Zoti botën.” Kjo fjali ishte thjesht metaforë për të nxjerrë në pah dimensionin e thellë të hulumtimit. Vërejtjet e mia, që shpesh citohen si prova, janë të njëjtit kallëp.

Prej tyre është edhe **Kanti**, që e konsideroi parimin e kauzalitetit të veçantë për botën tonë.

Metodologjia e ndjekur nga këta filozofë flet për një realitet që duhet marrë parasysh. Ndodh që njeriu të jetë besimtar i deklaruar, të identifikohet me një bashkësi besimtarësh dhe në të njëjtën kohë të mohojë besimin me disa ide që i ka. Çështja e besimit është e ngjashme me çështjen e sjelljes, njeriu mund të jetë besimtar, por në brendësinë e tij ka akoma cilësi të injorancës dhe sjellja e tij më tepër i përkon injorancës sesa besimit. Ka situata të tilla kur sjellja e tij rrënon besimin që ai pretendon. A nuk ka thënë i Dërguari i All-llahut, lavdëri-

mi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të: “Njeriu që kryen marrëdhënie seksuale jo ligjore nuk është besimtar në momentet e atij veprimi.” I njëjtë është edhe rasti me idetë që ka njeriu. Devijimi në ide është më i rrezikshëm sesa devijimi në sjellje për vetë mendimtarin dhe, më pas, edhe për tjerët.

Edhe muslimanët kanë pasur përvoja të ngjashme në historinë e tyre. **Xhehminjtë**, për shembull, e kanë kumtuar haptazi përkatësinë e tyre islame, madje, mes tyre ka pasur edhe njerëz të devotshëm, por kuptimi i tyre mbi atributet (sifatet) e All-llahut ishte ateist, siç e kemi përmendur në disa nga shkrimet tona. Falë mundit që dhanë kolosët e shkencave islame, që logjikisht dhe duke u mbështetur në tekstet e shpalljes, shpjeguan devijimin e tyre dhe kështu minimizuan ndikimin e tyre negativ, që ndoshta do të kish arritur nivelin e ndikimit të filozofëve perëndimorë. Dijetarët e Islamit shpjeguan kotësinë e rregullave të tyre që shpijnë drejt ateizmit.

Ateistët, duke ndjekur metodologjinë e mashtrimeve, fenë e vendosën përballë shkencave natyrore, duke trumbetuar për veçoritë, me të cilat dallohen shkencat, duke folur për frytet e veprimtarisë së tyre, të shfaqura në formë inovacionesh të dobishme për njerëzimit. Me zgjerimin e njohurive rreth universit, ata ndikuan në eliminimin e shumë

Çështja e besimit është e ngjashme me çështjen e sjelljes, njeriu mund të jetë besimtar, por në brendësinë e tij ka akoma cilësi të injorancës dhe sjellja e tij më tepër i përkon injorancës sesa besimit. Ka situata të tilla kur sjellja e tij rrënon besimin që ai pretendon.

miteve lidhur me universin dhe me natyrën e faktorëve ndikuese në gjithësi dhe kështu arritën që njerëzit t'i bindin të mbështeten kryesisht në shkencat ekzakte e jo në fe, në njohjen e të vërtetave.

Ky pohim ndoshta do të ishte më se i pranueshëm në situatë mospajtimi absolut mes fesë dhe shkencave ekzakte, situatë në të cilën njeri me logjikë të shëndosh nuk do të arrinte të bënte bashkimin mes postulateve të fesë

dhe zbulimeve shkencore. Ai do të ishte i pranishëm edhe atëherë kur shkencat ekzakte do të ishin të afta të zbulonin, duke ndjekur metodologjinë e tyre shkencore, sekretet e jetës, shkaku e jetës së tyre në këtë planet, çfarë ndodh me njerëzit pas vdekjes, të zbulojnë vlerat udhëzuese. Shkencat ekzakte, me natyrën e tyre dhe me pranimin e personaliteteve më të dalluar të atyre shkencave, nuk arritën të japin përgjigje të prera në këto çështje. Mbështetësi i teorisë: Merre shkencën dhe ktheji shpinën fesë, është si njeriu që thotë: Njerëzit që pajtohen për gjërat që i perceptojnë me shqisat e tyre janë më të shumtë në numër sesa ata që pajtohen për përfundimet të nxjerra nga premisat logjike. Pranuesi i këtij pohimi thotë: Prandaj duhet të mbështetemi vetëm në shqisat tona dhe ta lejmë anash logjikën. Është gabim të mendohet se shqisat janë rruga e vetme për njohjen e asaj, për

të cilën ka nevojë njeriu. Nuk është kontradiktore të mbështetesh në shqisat atëherë kur ato janë rruga e vetme e njohjes dhe në logjikën, për çështjet që njihen me shkencë.

Ndeshja mes shkencave dhe fesë, fesë së vërtetë, që e pranon metodologjinë shkencore si mjet pasurimi të njohurive, por jo edhe si mjet i vetëm për njohje të realitetit, nuk është e mundshme. Ka njohuri që mësohen vetëm me transmetim, disa tjera arrihen me deduktim logjik dhe të vërteta që nuk njihen përpos me anë të të dërguarve. I mençur është ai që i përdor gjitha këto rrugët e *gnosës* (njohjes) sipas llojit të realitetit që rreh të njohë. Nuk mundet të cilësohet si i mençur ai që e përkufizon vetën vetëm me disa mënyra të njohjes, duke mohuar të tjerat. Për këtë arsye, nevojat e mëdha për njohjen e realiteteve që s'mësohen me anë të shkencave ekzakte, disa njerëz preferojnë të kapurit të disa fe, edhe pse në to shohin gjëra të kota. Disa aspekte të njohjes tek ata ngelen të pakënaqur.

Shembull i disa krahasimeve artificiale që unë i konsideroj qesharake është fjala e filozofit Poper, që e mori si shembull Vajnberg (Weinberg): "Është evident fakti se jo-logjika është përgjegjëse për shumë luftëra dhe armiqësi ndërkombëtare, para

kryqëzatave dhe pas tyre. Unë akoma nuk di për ndonjë luftë që është ndezur për hir të ndonjë qëllimi shkencor ose me urdhër të shkencëtarëve."

Poperit i përgjigjemi: Asnjë luftë gjithashtu nuk është ndezur për hir të divergjencave letrare dhe shijeve artistike, por gjithë luftëtarët, fetare dhe jofetare, përfitojnë nga njohuritë e tyre të kësaj bote në luftërat e tyre.

Edhe pse asnjë luftë nuk është nisur në emër të shkencës ajo (shkenca) ka qenë shërbyes i nënshtruar i luftërave, pse atëherë asaj i jepet përparësi para fesë? I thuhet: Janë ndezur luftëra për shkak të dallimeve në ngjyrë dhe për shkak të përkatësisë racore dhe kjo nuk do të thotë njerëzit të heqin dorë nga ngjyra dhe raca e tyre. Kësaj i shtojmë edhe faktin se gjitha luftërat janë të këqija padyshim dhe për këtë i Dërguari i All-llahut, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, ka thënë: "*O ju njerëz mos e kërkonit takimin me armikun dhe kërkonit që All-llahu t'ju mbrojtë...*", por lufta në disa raste është mjet i vetëm për mbrojtjen e së drejtës dhe për parandalimin e dëmit më të madh.

Shumica e njerëzve, kur dëgjon fjalën e Ajnshtajnit: Jam i bindur se Zoti nuk hedh zare, imagjinojnë se ai ka qenë besimtar, edhe pse qëllimi i kësaj fjalie ka qenë shprehje metaforike e refuzimit të tij të teorisë, sipas të cilës rastësia është e vërtetë objektive në strukturën e universit dhe nuk është çështje relative, e veçantë për vëzhguesin e kozmosit.

Përktheu:
Talha KURTISHI

Mënyra e fërkimit (mes-hut)

të kokës gjatë abdesit

(Studim krahasues mes shkollave juridike islame)

Shkruan: Rasim HAXHA

Të gjithë dijetarët islamë janë të mendimit se, mes-hu i kokës gjatë abdesit është njëri nga kushtet e abdesit, duke argumentuar për këtë me fjalën e All-llahut të Lartësuar:

“O ju që besuat! Kur doni të ngriheni për të falur namazin, lani fytyrat tuaja dhe duart tuaja deri në bërryla; fërkoni kokat tuaja, e këmbët lani deri në dy zogjt...” (El-Maide, 6)

Në këtë punim do ta shtjelloj këtë çështje përmes këtyre nëntitujve:

1. Forma e fërkimit (mes-hut),
2. Mënyra e mes-hut,
3. Mes-hu mbi shami tek gratë,
4. Përsëritja e mes-hut,
5. A duhet fërkuar veshët së bashku me kokën?

I. Forma e fërkimit (mes-hut)

Në lidhje me formën e këtij fërkimi, dijetarët e fikhut kanë qëndrime të ndryshme, varësisht se si e kuptuan parafjalën **“bi”** (në tekst origjinal: **“bi ru-usikum”**).

Në gjuhën arabe kjo parafjalë ka disa kuptime: e pa ndikim në fjali, shërben

për përforsim, dhe ka kuptimin **“ca”**.

Ata dijetarë që e kuptuan si fjalë të pa ndikim, e obliguan mes-hun e tërë kokës, ndërsa ata që e kuptuan me domethënie **“ca”**, e obliguan mes-hun e një pjesë të kokës. Këta të fundit gjithashtu s’u pajtuan rreth pjesës obliguese.

Mendimet e dijetarëve rreth kësaj çështjeje:

Mendimi i parë: obligohet mes-hu i tërë kokës. Këtë mendim e mbajnë medhhebet: Maliki dhe Hanbeli.

Mendimi i dytë: obligohet mes-hu i një pjese të kokës. Këtë mendim e mbajnë medhhebet: Hanefi dhe Shafi si dhe disa dijetarë të medhhebit maliki. Mirëpo, këta kanë qëndrime të ndryshme rreth pjesës obligative:

- Medhhebi hanefi obligon mes-hun e një të katërtës së kokës dhe atë duke e kufizuar me përshkim të tre gishtave e më tepër, ngase më pak se tre gishta nuk realizohet obligimi.

- Medhhebi shafi, nuk përkufigon pjesë dhe nëse përshkohet edhe një qime floku, mjafton.

- Disa dijetarë të medhhebit maliki, nga ta që obligojnë një të tretën, por

prej tyre obligojnë dy të tretat.

Mendimi i tretë: mashkulli obligohet me mes-hun e tërë kokës, ndërsa femra vetëm pjesën e parme të kokës. Këtë mendim e mbajnë disa dijetarë të medhhebit hanbeli.

Argumentet për secilin mendim

a) *Argumentet e mendimit të parë:*

1. Ajeti kur'anor: *"...fërkoni kokat tuaja..."*. Nga konteksti i ajetit kuptohet fërkimi i tërë kokës.

2. Hadithet që përshkruajnë abdesin e të Dërguarit, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, të gjitha këto e përforcojnë fërkimin e tërë kokës siç është hadithi i transmetuar prej Humran Mevla Uthman Ibën Affan, All-llahu qoftë i kënaqur me të, dhe ai i Abdulla Ibën Zejdit, All-llahu

qoftë i kënaqur me të.

Transmetohet nga Amër Ibën Jahja el-Mazini, nga babai i tij që thotë: Isha i pranishëm kur Amër Ibën Ebil-Hasen e pyeti Abdullah Ibën Zejdin se si merrte abdes i Dërguari, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të: *"Kërkoi një enë me ujë dhe mori abdes sikur kur merrte i Dërguari, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, mori ujë nga ena dhe pastroi duart tre herë, pastaj prapë mori ujë nga ena dhe e futi në gojë dhe hundë nga tre herë, gjithashtu iu frynte hundëve tre herë. Futi prapë dorën në enë dhe pastroi fytyrën tre herë. Më pas futi duart në enë dhe i pastroi ato dy herë deri në bërryla. Futi duart në enë dhe me to fërkoi kokën duke filluar nga pjesa e parme e saj deri në fund të kokës mbrapa, një herë, pastaj pastroi këmbët".* Në një transmetim tjetër: *"Filloi nga pjesa e*

parme e kokës derisa arriti në fund të saj mbropa, pastaj i ktheu prapa (duart) derisa arriti aty ku kishte filluar". (Transmeton Buhariu dhe Muslimi).

3. Krahassimi mes fërkimit të kokës dhe fërkimit të fytyrës me rastin e marrjes tejemmum, ngase parafjala **"bi"** gjithashtu ceket te tejemumi. Thotë All-llahu i Lartësuar: "...fërkoni fytyrat tuaja...". (el-Maide, 6). Këtu gjithashtu kërkohet fërkimi i tërë fytyrës.

b) Argumentet e mendimit të dytë:

1. Ajeti kur'anor: "...fërkoni kokat tuaja...". Nga konteksti i ajetit nuk kuptohet fërkimi i tërë kokës, ngase parafjala **"bi"**, që ka ardhur në këtë ajet, ka kuptimin **"ca"**.

2. Transmetohet nga Mugire se i Dërguari, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, "gjatë marrjes së abdesit, fërkoi pjesën e parme të kokës dhe çallmën". (Transmeton Muslimi).

c) Argumentet e mendimit të tretë:

Gjatë hulumtimit rreth dijetarëve të këtij mendimi, s'kam hasur në ndonjë argument, me të cilin argumentojnë mendimin e tyre. I vetmi argument, me të cilin do të mund të argumentonin mendimin e tyre, ndoshta janë vështirësitë që mund të hasë në to femra gjatë mes-hut të kokës. All-llahu e di më së miri.

Shtjellimi i argumenteve dhe kundërpërgjigjet:

Pjesëtarët e mendimit të dytë i kundërshtojnë ata të mendimit të parë duke thënë:

1. Ajeti që flet për abdesin nuk e obligon mes-hun e tërë kokës, por vetëm se një pjesë të saj, ngase parafjala **"bi"** që ka ardhur në këtë ajet ka kuptimin **"ca"**.

2. Transmetohet nga Mugire se "i Dërguari, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, gjatë marrjes së abdesit, fërkoi pjesën e parme të kokës dhe çallmën". (Transmeton Muslimi).

Nëse do të ishte obligim fërkimi i tërë kokës, i Dërguari nuk do të fërkonte vetëm pjesën e parme të kokës.

Përgjigjja e pjesëtarëve të mendimit të parë:

1. Parafjala **"bi"** nuk mund të ketë kuptimin **"ca"**. Këtë e përforcojnë shumë linguistë të arabishtes të njohur si: Niftavejhi, Ibën Durejdi, Ibën Burhani etj.

2. Hadithi me të cilin argumentojnë ata që s'e obligojnë mes-hun e tërë kokës, hadithi i Mugires, është argument kundër tyre. Sikur mos të ishte obligim fërkimi i tërë kokës, i Dërguari do të mjaftohej vetëm me mes-hun e pjesës së parme të kokës, por i dha mes-h edhe çallmës, e cila ia mbulonte kokën.

3. Të gjitha hadithet që përshkruajnë abdesin e të Dërguarit tregojnë se ai fërkonte tërë kokën. Njëherësh, këto hadithe janë sqarim i ajetit të abdesit.

4. Thotë Ibnul Kajjimi: "Nuk qëndron në asnjë hadith të vërtetë se i Dërguari, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të ka fërkuar vetëm një pjesë të kokës gjatë abdesit, mirëpo kur fërkonte vetëm pjesën e parme, e plotësonte atë me, fërkimin e çallmës".

Mendimi që duket të jetë më i saktë në këtë çështje

Pasi sollëm argumentet e secilit mendim dhe, më pas, shtjellimit të tyre, qartësohet se argumentet dhe e vërteta janë me dijetarët që **e obligojnë** mes-hun e tërë kokës gjatë abdesit.

II. Mënyra e mes-hut

Meqë thamë më lartë se mendimi i vërtetë mbi mes-hun është, ai se duhet të përshkohet tërë koka, atëherë cila është mënyra e këtij mes-hu?

Mënyra e mes-hut është transmetuar në hadithin, që u cek më lart. Me të dy duart fillon nga pjesa e parme e kokës, deri në fund të saj mbrapa, pastaj i kthen prapë duart aty ku ke filluar.

III. Mes-hu mbi shami tek gratë

Mes-hu i shamisë (mbulesës) tek femrat, dijetarët e krahasojnë me mes-hun e çallmës te meshkujt. Ata që e lejojnë mes-hun e çallmës, e lejojnë mes-hun e shamisë dhe e kundërta.

Dijetarët që e lejojnë, argumentojnë me hadithin, që e transmeton Mugire ku thotë: *“I Dërguari, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, gjatë marrjes së abdesit, fërkoj pjesën e parme të kokës dhe çallmën”*. (Transmeton Muslimi).

Këtu, vështirësitë e heqjes së çallmës janë të njëjta me ato të heqjes së shamisë.

Dijetarët që nuk e lejojnë mes-hun e çallmës dhe shamisë, argumentojnë me atë se ajeti i abdesit obligon mes-hun e kokës e jo të çallmës apo shamisë, dhe po kjo praktikë vërehet në hadithe që flasin për abdesin.

Mirëpo e vërteta qëndron në atë se i Dërguarit, lavdërimi dhe paqja e All-

llahut qofshin mbi të, i ka dhënë mes-h çallmës. Hadithi që e tregon mes-hun e çallmës, është sqarues i ajetit dhe haditheve të tjera të abdesit dhe assesi nuk ndeshet me to.

Thotë hoxha i nderuar Muhamed Utthejmini, All-llahu e mëshiroftë: *“...nëse ka vështirësi si të ftohtit apo vështirësitë e heqjes së shamisë, lehtësimet si kjo janë evidente, mirëpo, më mirë është që mos t’i japësh mes-h shamisë”*.

Kështu, pra, vërtetohet lejimi i mes-hut të shamisë. All-llahu e di më së miri.

IV. Përsëritja e mes-hut të kokës

Në lidhje më atë se a duhet të përsëritet mes-hu, apo mjafton vetëm një herë, dijetarët kanë dy mendime.

Thotë imam Shafiu, All-llahu e mëshiroftë, se mes-hu duhet përsëritur po aq herë sa përsëritet larja e pjesëve të abdesit. Argumenton me një transmetim tjetër të hadithit të Othmanit: *“I Dërguari, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të i dha mes-h kokës tre herë”*. (Transmeton Ebu Davudi).

Dijetarë të tjerë thonë se **s’ka nevojë të përsëritet mes-hu**. Këtë e tregojnë hadithet e abdesit, ndërsa transmetimi për mes-hun tre herë, është i dobët dhe i kundërshton transmetimet e forta.

Ky është mendimi, i cili duket të jetë më i saktë në këtë çështje.

V. A duhet fërkuar veshët së bashku me kokën?

Dijetarët kanë dy mendime rreth dispozitës së fërkimit të veshëve.

Mendimi i parë: Fërkimi i

veshëve është sunnet. Ky është qëndrimi i medhhebeve hanefi, shafi, ndër-sa medhhebi maliki ka dy transmetime:

- a) fërkimi i veshëve është sunnet,
- b) fërkimi i tyre është obligim.

Mendimi i dytë: fërkimi i veshëve është nga obligimet e abdesit (farz). Ky është mendimi i medhhebit hanbeli, si dhe një transmetim nga medhhebi maliki.

Argumentet e dy mendimeve:

Argumentojnë dijetarët nga mendimi i parë:

Fërkimi i veshëve nuk është përmendur në ajetin e abdesit dhe, çka nuk është përmendur në këtë ajet, nuk është obligim.

Nga hadithet, të cilat tregojnë se i Dërguari, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, ka fërkuar veshët, kuptohet se një gjë e tillë është sunnet.

Dijetarët e mendimit të dytë argumentojnë:

Hadithet janë ato që e qartësojnë domethënien e ajetit, ndërsa transmetohet në disa hadithe, si:

“Veshët janë një tërësi me kokën” (Transmeton Ebu Davudi, Tirmidhiu, Ibën Maxhe, Ahmedi).

“I Dërguari, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, fërkoi kokën dhe veshët; brenda dhe jashtë”. (Transmeton Tirmidhiu dhe e konsideron sahih). Në një transmetim tjetër: *“I Dërguari, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, fërkoi kokën dhe veshët; brendësinë me gishtat tregues, ndërsa anën e jashtme me gishtat e mëdhenjë”.* (Transmeton Nesaiu).

Shtjellimi i këtyre haditheve

Hadithin e dytë me të dyja transme-

timet e pranojnë të gjithë dijetarët, mirëpo saktësia e hadithit të parë është kontestuese mes dijetarëve të hadithit.

Disa nga këta dijetarë nuk e pranojnë për hadith të saktë, disa të tjerë e pranojnë.

Hadithi ka tetë transmetime nga sahabij të ndryshën. Të gjitha këto rrugë të tij, edhe nëse janë të dobëta, e forcojnë njëra tjetrën. Thotë imam Tirmidhiu, All-llahu e mëshiroftë, njëri nga transmetuesit e hadithit: *“Ky është hadith hasen me zinxhirë jo edhe aq të fortë. Me të punojnë shumica e dijetarëve, prej sahabëve dhe të tjerët pas tyre”.*

Mendimi i vërtetë:

Pas polemikave rreth saktësisë së hadithit, mund të thuhet se mendimi i vërtetë është: fërkimi i veshëve është vaxhib. Këtë mendim e forcon një hadith tjetër: *“...kur fërkon kokën, bien mëkatet nga koka e tij, derisa të bien edhe nga veshët”.* (Transmeton Maliku, Nesaiu, Ibën Maxhe).

Thotë Ibën Tejmije, All-llahu e mëshiroftë: *“fjalët e të Dërguarit, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, ‘bien mëkatet nga veshët kur fërkon kokën’, janë argument se veshët janë një tërësi me kokën”.*

Thotë hoxha i nderuar Muhamed Uthejmin, All-llahu e mëshiroftë: *“Fërkimi i veshëve është vaxhib me sa vijon: 1. Transmetohet se këtë e ka bërë i dërguari i All-llahuti; 2. Se ata janë një tërësi me kokën; 3. Meqë veshët janë për të dëgjuar, është e rrugës që ata të pastrohen, në mënyrë që njëri të pastrohet nga dëgjimi haram”.*

All-llahu e di më së miri!

Omer Ibën Abdulazizi - Pasqyra Emevite (61-101h)

41

Përgatiti: Enver AZIZI

Omer Ibën Abdulazizi rrjedh nga një familje sundimtare. Xhaxhai i tij ishte Abdulmelik bin Mervan, kurse djemtë e xhaxhait të tij, Velidi dhe Sulejmani, që të gjithë ishin nga kalifët Emevitë. Shumica e intelektualëve, mendimtarëve, e rilindësve e pranojnë se jeta apo sundimi i Omer ibën Abdulazizit ka qenë përplot me shembuj të mrekullueshëm në zbatimit të përpiktë të Sheriatit Islam.

Ajo që më së shumti e karakterizon veprimtarinë e tij, është fakti se ai kontribuoi shumë në jetësimin e mësimëve kur'anore dhe praktikës që na e solli Muhammedi, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, ndër njerëz si; në shpërndarjen e diturisë, në rrënjosjen e njerëzve në fe, në njohjen e tyre me Sunnetin e Muhammedit, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të etj. Ai e shihte të arsyeshme që popullit të tij t'u mësonte fenë dhe të bëhen praktikues të saj. Këtë e vërejmë ku në një nga hutbet e tija thotë: Islami ka ligje, rregulla dhe dispozita. Kush vepron sipas tyre e ka plotësuar besimin, e kush nuk

Tema

vepron sipas tyre, nuk e ka plotësuar besimin. Nëse më jep All-llahu jetë, do t'ua mësoj ato dhe do t'ua mundësoj që t'i praktikoni.

Omer Ibën Abdulazizi ka qenë ndjekës i Kur'anit dhe Sunnetit të Muhammedit, lavdërimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të, dhe e ka shfrytëzuar të gjithë potencialin që e ka poseduar vetëm e vetëm që në shtetin e tij të praktikohet ligji i All-llahut, qoftë edhe nëse i ka kushtuar kjo me jetë. Ajo, të cilën e praktikoi Omeri është esenca e këtij dini, siç thotë All-llahu i Madhëruar në

Kur'anin famëlartë: ***“Për Zotin tënd jo, ata nuk janë besimtarë (të asaj që të zbriti ty as të asaj para teje) derisa të mos zgjedhin ty për të gjykuar në atë konflikt mes tyre, e pastaj (pas gjykim-it tënd) të mos ndiejnë pakënaqësi nga gjykimi yt dhe (derisa) të mos binden sinqerisht.”*** (en-Nisaë, 65)

Kurse Muhammedi, lavdërimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të, ka thënë: *“O ju njerëz, unë po ua lë dy gjëra, e nëse kapeni për to kurrë nuk do të humbni; Librin e All-llahut dhe Sunnetin tim.”*

Omer ibën Abdulazizi ka qenë i kapur fort për ligjin e All-llahut dhe Sunnetin e Muhammedit, lavdërimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të, dhe të kalifëve të drejtë (hulefai rrashidinëve). Kështu që ia ktheu autoritetin kalifatit, ngase rrugën e tyre e kishte kapur me dhëmballë. Për çdo problem kthehej

Omer ibën Abdulazizi e rregulloi edhe sistemin gjyqësor. Ishte shumë i përpiktë dhe i kujdesshëm në zgjedhjen e gjyqtarëve. Çdokujt që dëshironte të bëhej gjykatës, ai vendosi pesë kritere:

- Dituri
- Mençuri
- Butësi
- Të konsultohet me të tjerët
- Të ketë fuqi për ta thënë të vërtetën.

tek mënyra se si kanë vepruar ata, kurse për çështjen e havarixhëve vepronte ashtu si kishte vepruar Aliu, All-llahu qoftë i kënaqur me të. I thërriste ata me shkresë, e kur nuk iu përgjigjeshin, atëherë iu shpallte luftë dhe gjykonte siç kishte gjykuar Aliu, All-llahu qoftë i kënaqur me të. Ai e shihte të udhës se kush largohet nga rruga, që e kishin kapur besimtarët, ai është nga fraksionet e devijuara.

Çdo gjë që është traditë e kalifëve të drejtë, ai është Sunnet i Muhammedit, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, sepse ata kanë vepruar brenda

kornizave të Sunnetit të tij dhe se nuk ka obligim në fe pos asaj, që e ka obliguar Sheriati, si dhe nuk ka të ndaluar pos asaj që ka ndaluar Sheriati. Po ashtu, as mustehab nuk ka pos asaj që ka bërë mustehab Sheriati, e as nuk ka mekruh pos asaj që e ka bërë mekruh ai, as mubah pos asaj që e ka bërë mubah ai. Të ndjekurit e rrugës së hulefai rrashidinëve në çështjet e akides dhe legjislaturës është rruga e të parëve tanë (selefit) dhe ajo, për të cilën urdhëron Kur'ani dhe Sunneti i Muhammedit, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, siç thotë All-llahu, i Lartësuar qoftë gjithherë, në Kur'anin famëlartë: ***“Kush i kundërvihet të dërguarit, pasi që i është bërë e qartë e vërteta dhe ndjek rrugë tjetër nga ajo e besimtarëve, Ne e lëmë në atë që ka zgjed-***

hur (në dynja) dhe e fusim në Xhehennem. Sa përfundim i keq është ai. (en-Nisaë, 115)

E Muhammedi, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, ka thënë: “Kapuni për Sunnetin tim dhe për sunnetin e Kalifëve të Drejtë (hulefair-rashidinëve). Mbajeni atë me dhëmballë, si dhe kini kujdes nga risitë, sepse çdo risi është humbje.”

Pasqyra administrative

Kur e pranoi postin e kalifit, hipi në minber, ku për herë të parë doli para opinionit dhe tha: “O ju njerëz, unë u sprovova me këtë çështje. As që kam menduar ndonjëherë që ta ushtroj këtë post e as që jam konsultuar me dikë. Por kjo është surprizë për mua dhe unë këtë zgjedhje e lë në qafën tuaj. Kjo zgjedhje është për ju dhe jo për mua.”

Të pranishmin brohoritën njëzëri: Ne të kemi zgjedhur ty, dhe jemi dakord që ti të kujdesesh për çështjet tona. Këtë e themi me qejf dhe krenari.

Në këtë moment ai e kuptoi se nuk ka rrugëdalje tjetër pos që ta pranojë këtë detyrë dhe menjëherë vazhdoi fjalimin e tij duke treguar platformën e tij për qeverisje ku tha: Nuk ka më pejgamber pas Muhammedit, lavdërimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të, e as libër pas Kur’anit famëlartë. Dhe çdo hallall do të mbetet hallall deri ditën e gjykimit. Unë nuk jam

Për tridhjetë muaj qeverisje të shtetit islam, bëri kthesë dhe u bë shëmbëlltyrë për brezat që synojnë udhëheqje të drejtë. All-llahu e mëshiroftë!

gjykues, por jam ekzekutues. Unë nuk jam shpikës, por pasues i Sunnetit. Nuk dua të më respektoni kur jam në rrugë të gabuar. Unë nuk jam më i mirë se ju, por jam prej jush, vetëm që përgjegjësinë më të madhe e mbaj unë. Kush do të na shoqërojë le të na shoqërojë në këto çështje :

- Kush ka ndonjë problem le ta paraqesë tek ne, qoftë direkt apo përmes bashkëpunëtorëve tanë.
- Kush ka mundësi le të na ndihmojë në punë të mira
- Askush le të mos ndërhyjë në ligjet e shtetit (islam)
- T’i përmirësoni punët që bëni fshehurazi, që All-llahu t’u rregullojë ato që janë haptazi
- T’i frikoheni All-llahut, sepse ajo është më e mirë se çdo gjë tjetër

Bordi Konsultativ

All-llahu i Madhërishëm thotë:

“Edhe ata që i përgjigjen thirrjes së Zotit të tyre dhe e falin namazin rregullisht dhe ata që konsultohen mes vetit për punë të përbashkëta, e nga ajo që Ne ua japim ata e shpërndajnë.” (Esh-Shura, 38)

Omer Ibën Abdulazizi i kushtoi rëndësi shumë të madhe këtij parimi. Hapin e parë që e ndërmoi, pasi u emërua kalif, ishte krijimi i Këshillit Konsultativ (mexhlisi shura-së), ku i

Omer Ibën Abdulazizi e shihte veten si rrogëtar tek populli i tij dhe se ai duhet t’u plotësonte kërkesat në bazë të besës, të cilën e pati marrë nga ta. Por gjithherë duke ia dhënë të drejtën atij që i takon, duke mos ia marrë të drejtën askujt.

tuboi intelektualët dhe e formoi këtë bord, që të gjithë të marrin pjesë në mbartjen e përgjegjësisë. Ai konsultojë gjithnjë me ta dhe njëkohësisht kërkonte që ata ta këshillonin.

Drejtësia

All-llahu, i Lartësuar qoftë, thotë: *“O ju që besuat, vazhdimisht të jeni dëshmuar të drejtë për hir të All-llahut edhe nëse është kundër (interesit) vetvetes suaj, kundër prindërve ose kundër të afërmeve, le të jetë ai (për të cilin dëshmohet) pasanik ose varfanjak, pse All-llahu di më mirë për ta. mos ndiqni pra emocionin e t’i shmangeni drejtësisë.*

Nëse shtrembëroni ose tërhiqeni, All-llahu plotësisht di ç’ka punoni.” (En-Nisaë, 135)

Omer Ibën Abdulazizi e shihte veten si rrogëtar tek populli i tij dhe se ai duhet t’u plotësonte kërkesat në bazë të besës, të cilën e pati marrë nga ta. Por gjithherë duke ia dhënë të drejtën atij që i takon, duke mos ia marrë të drejtën askujt.

Liria dhe toleranca

Nga sundimi i tij nënkuptojmë se ai ishte tolerant dhe i linte njerëzit të lirë. Sa për ilustrim, le të përmendim disa prej këtyre lirive:

1. Liria e besimit. Ai ishte tolerant shumë në këtë çështje, duke u bazuar në fjalën e All-llahut, subhanehu ve

Kur e pranoi postin e kalifit, hipi në minber, ku për herë të parë doli para opinionit dhe tha: "O ju njerëz, unë u sprovova me këtë çështje. As që kam menduar ndonjëherë që ta ushtroj këtë post e as që jam konsultuar me dikë.

Por kjo është surprizë për mua dhe unë këtë zgjedhje e lë në qafën tuaj. Kjo zgjedhje është për ju dhe jo për mua."

teala, ku thotë: *“Në fe nuk ka dhunë”* (El-Bekare, 256).

Kush donte të hynte në Islam, e pranonte. Njerëzit ishin të lirë të shprehin mendimet e tyre.

2. Liria politike. Ai në këtë çështje, njerëzit i la të lirë që, nëse e shihnin në gabim, t’i tërhiqnin vërejtjen, ku në hytben e tij të parë tha: **“nuk respektohet krijesa kur i bën mëkat Krijuesit”**.

Gjithashtu i këshillonte njerëzit që të urdhëronin për punë të mira dhe t’i ndalonin nga të ligat.

3. Liria personale. Omer Ibën Abdulazizi u dha liri të madhe njerëzve; kush donte të shpërngulet prej një vendi dhe të shkonte në një

vend tjetër, le ta ndërronte vendin dhe të jetonte atje ku të dëshironte.

4. Liria e biznesit. Ai u shkruante bashkëpunëtorëve të tij që t’i favorizonin njerëzit në investime të ndryshme që me të të ngrihen ata. Por, i këshillonte që mos të bënin tregti me diçka që All-llahu e ka bërë të ndaluar për muslimanët.

Thirrja Islame

Omer Ibën Abdulazizi i kushtonte kujdes të veçantë përmirësimit të shoqërisë. Ai përpiqej që t’u mësonte njerëzve fenë dhe t’i rrënjoste në te. Për t’ia dalë mbanë kësaj, ai hartoi një projekt pedagogjik. Si ndihmës për realizimin e këtij projekti kish menduar disa faktorë:

1-I tuboi të gjithë dijetarët dhe e sistemoi punën e tyre

2-I nxiste dijetarët që të përhapnin diturinë

3-I udhëzonte njerëzit që t'i kush-tonin kujdes kërkimit të diturisë

4-Dijetarët më të devotshëm i dërgonte në Afrikën Veriore që t'u mësonin njerëzve fenë

5-I inkurajonte jobesimtarët që të pranonin Islamin

6-Ua rregulloi pozitën-statusin jobesimtarëve që jetonin nën shtetin islam.

Ekonomia

Omer Ibën Abdulazizi ishte përgjegjës i shtetit. Këtu nuk përfshihet ana ekonomike. Ai veçoi shumë që të rregullonte çështjen e ekonomisë. Ai, parimisht, politikën e tij fiskale e mbështeti në Kur'an dhe Sunnet. Të ardhurat e shtetit i shpërndante me drejtësi, duke mos i marrë të drejtën askujt në shfrytëzimin e pasurisë së shtetit. Ai i kushtoi kujdes të veçantë zhvillimit ekonomik. U dha liri të plotë afaristëve, që të investonin në zhvillimin ekonomik, por në bazë të rregullave të Sheriatit Islam. Për zhvillimin e bujqësisë, bujqit i lironte ngatimet. Në tokat që nuk ishin pjellore, i nxiste njerëzit që të ndërtonin ndërtesa mbi to, që të zhvillohej infrastruktura. E gjithë kjo bëri që njerëzve të varfër t'u përmirësohej gjendja ekonomike.

Sistemi gjyqësor

Omer ibën Abdulazizi e rregulloi edhe sistemin gjyqësor. Ishte shumë i përpiktë dhe i kujdesshëm në zgjedhjen e gjyqtarëve. Çdokujt që dëshironte të bëhej gjykatës, ai vendosi pesë

kritere:

Dituri

Mençuri

Butësi

Të konsultohet me të tjerët

Të ketë fuqi për ta thënë të vërtetën

Ruajtja e administratës

Omer Ibën Abdulazizi ishte shumë i suksesshëm në sundimin e tij. Ai, pos të tjerash, i kushtoi kujdes të veçantë edhe ruajtjes së administratës, që mos të shkatërrohej, duke pasur parasysh faktorët që ndikonin këtë proces, si tradhtia, mitmarrja, korrupsioni etj.

Për të arritur këtë, le të përmendim disa prej tyre:

-Punëtorëve të administratës civile ua rriti pagat.

-Ishte shumë i kujdesshëm në harxhimin e pasurisë së muslimanëve (tak-sapaguesve)

-Ata që punonin në administratën shtetërore nuk i lejonte të merreshin me tregti, që tregtia mos të ndikonte negativisht në kryerjen e detyrës që kishin.

-Kur dikush merrte ndonjë post në administratën e shtetit, më përpara bënte regjistrimin e pasurisë së tij.

Andaj, me të drejtë mund të thuhet se Omer Ibën Abdulazizi ishte kalifi i pestë, pas katër kalifëve që zëvendësuan burrështetasin më të suksesshëm, Muhammedin, lavdërimi dhe shpëtimi i All-llahut qofshin mbi të, edhe pse ai ishte i mëvonshëm nga ta. Për tridhjetë muaj qeverisje të shtetit islam, bëri kthesë dhe u bë shëmbëlltyrë për brezat që synojnë udhëheqje të drejtë. All-llahu e mëshiroftë!

Nëna është më shumë se dielli, uji e ajri

Shkruan: Valbona KELMENDI

Tregon Ebu Hamza, që shoqëronte Ebu Hurejren, kur ky erdhi në shtëpinë e tij, foli me zë të lartë dhe me një ton që nuk shprehte përpos se dashuri, mirënjohje, mallëngjim dhe kënaqësi. Me këtë ton hareje i dha selam nënës së tij, duke thënë: **“O nëna ime, të mëshiroftë All-llahu, që më edukove dhe u kujdese për mua kur isha i vogël.”** Ndërsa ajo, nëna, ia ktheu: **O biri im, All-llahu të shpërbleftë me mirësitë, dhe qoftë i kënaqur me ty, ashtu siç jam e kënaqur unë që më respektove në pleqëri.”** (Buhariu & Muslimi).

Nga kjo histori dhe nga kjo përshëndetje, kuptojmë qartë se me të vërtetë vetëm diçka është më e bukura dhe më e mira në botë: **e ajo është nëna.** Nëna bën çdo gjë për fëmijët e saj, ndërkohë që, sado të përpiqet një fëmijë, nuk arrin të bëjë atë çka bën një nënë për të.

S’ka dyshim që edukimi i fëmijëve bëhet në mënyrë

graduale, kalon nëpër disa etapa, ashtu siç është shfaqja e hënës, vlera dhe shkëlqimi më i epërm i të cilës bëhen të dukshme në kohën dhe momentin e duhur; duke qenë edukuesja e fëmijëve, nëna është një shkollë e përkryer, ajo përgatit brezat e ardhmërisë. Nisur nga kjo, mund të pohojmë me të drejtë dhe me gojën plot se nëna është më shumë se dielli, uji e ajri, më shumë se tri këto komponentë bazë për të jetuar, pasi, po nuk pate edukatë, nuk ke as ndriçim në sy, zemër dhe mendje. Po nuk pate moral të mirë, nuk ke ajër të pastër dhe, oksigjeni është i pamjaftueshëm për ty. Po nuk pate dije të dobishme, je i etur dhe vuan për një pikë ujë, e uji është burimi i jetës. E, nëna e mirë i jep të gjitha këto.

Sado e mirë te jetë gruaja, ajo kurrë nuk do të arrijë ndikimin që pati nëna në jetën tënde, në formimin e personalitetit tënd, dhe në orientimin e sjelljes tënde."

Andaj, edhe sikur të kemi mundësi t’i sillemi rreth e rrotull botës, me dëshirën për ta takuar njeriun që sakrifikon më shumë dhe me kënaqësi e ndërgjegje për ne, s’do të mund të gjejmë njeri-

un më ideal pos nënës, sepse ajo është i vetmi njeri që na fal dashuri pa pasur kurrfarë interesi përpos së jetës sonë të lumtur dhe me mbroth.

Një përqaftim, një përkëdhelje, madje, edhe një puthje e saj, jep forcë dhe kënaqësi. Jep energji dhe bën që të harrosh brengat, mërzitë, vuajtjet po edhe dhembjet që ke.

Do ta kuptosh prindin kur të bëhesh vet prind

Edhe pse shumë prindër i dëgjon duke thënë këtë fjali që tashmë ka përfutur ngjyresa thuajse sa proverbiale, po aq edhe retorike, sipas të cilave vetëm ata që janë prindër e kuptojnë më së shumti ndjenjën e prindërve dhe se ata janë syresh që përkujdesen më së shumti për prindërit, është vështirë të gjesh ose, nëse gjen, janë shumë shumë të pakët ata që e dëshmojnë këtë që thonë e që kërkon prindi. Arsyeja pse? Sepse kanë zënë vendin e nënës ose të prindërve grua / burri dhe fëmijët.

Lidhur me këtë realitet, kemi një sërë shembujsh dëshmues, duke u nisur nga azilet e pleqve, që janë të stërm bushur, pastaj shtëpitë e mbetura vetëm me pleq fillikat, ngase fëmijët jetojnë jashtë vendit, apo të ndarë prej tyre, për arsye e shkaqe të ndryshme, që kanë të bëjnë me kënaqësitë e kësaj bote dhe janë ferr për botën tjetër, nëse mbesin të tilla.

Nuk është plotësim i kërkesave dhe obligimeve prindërore vetëm një lutje drejtuar All-llahut, nëse e bëjnë këtë me sinqeritet dhe bindje të plotë, ose një përshtetje në mëngjes dhe në mbrëmje, apo një vizitë njëherë në javë, muaj ose vit, sepse nëna kërkon më shumë dhe ka nevojë t'i ketë fëmijët pranë, edhe nëse i janë bërë ata gjyshër. Nëse duam të shfletojmë dhe të dimë rreth përgjegjësisë ndaj prindërve, do të hasim në një urti që

thotë; **“Babai i dhuron fëmijës një vresht, por ai s'i dhuron atij as një eshkë”.**

Kjo na lë të kuptojmë se prindi për fëmijën jep çdo gjë, e fëmija për prindin asgjë ose shumë pak, madje fare pak. Kjo sepse në trurin e tij ka të koduara vetëm sinjalet grua-burrë dhe fëmijë e këto nuk e lejojnë të mendojë rreth prindërve të tij.

Për ta kaluar temën më shumë rreth klimës së sotme që po mbizotëron tek ne, si dhe për të thënë se përgjegjësia ndaj prindërve më shumë u takon djemve sesa vajzave, deri me rastin e martesës së tyre, porse kjo s'do të thotë assesi se vajzat duhet të mendojnë se janë liruar plotësisht prej lutjeve, vizitave, respektit, butësisë, madje, edhe kujdesit, aq sa kanë mundësi. Në lidhje me këtë, po cekim një urti tjetër që thotë:

“Sado e mirë te jetë gruaja, ajo kurrë nuk do të arrijë ndikimin që pati nëna në jetën tënde, në formimin e personalitetit tënd, dhe në orientimin e sjelljes tënde.”

-Sot kupton pa vështirësi, mëson, dëgjon, sheh që nënat janë harruar, dhe shpesh dëgjon fjalët me të cilat shprehin dhembjet dhe mërzitë për shkak se nuk gëzojnë respekt, dashuri e afri nga fëmijët e tyre.

- Sot shumë shpesh takon çifte me fëmijë e tyre në parqe, ekskursione apo në ndonjë vend tjetër ku ata zgjedhin për ta kaluar ditën ose fundjavën për të pushuar dhe për t'u qetësuar nga ditët e lodhshme të punës, ndërsa rrallë ose fare e takon një familje të tillë që shoqërohet edhe nga gjyshërit.

- Jo rrallë dëgjon për zgjedhje të dhuaratave speciale për gruan, asnjëherë ose shumë rrallë dëgjon për zgjedhjen e një dhurate speciale për nënën.

Sikur të kemi mundësi t'i sillemi rreth e rrotull botës, me dëshirën për ta takuar njeriun që sakrifikon më shumë dhe me kënaqësi e ndërgjegje për ne, s'do të mund të gjejmë njeriun më ideal pos nënës, sepse ajo është i vetmi njeri që na fal dashuri pa pasur kurrfarë interesi përpos së jetës sonë të lumtur dhe me mbroth.

- Nëse nëna rënkon nga ndonjë sëmundje, mundohet që ta fshehë sa më shumë atë, sepse i dhimbet i biri, nuk do që ta shqetësojë, kurse ky bir e viziton një herë dhe vetëm gjatë ditës, e asnjëherë nuk del që ta shohë natën, aq më pak që t'i rrijë tërë natën mbi kokë.

- Nëse nëna ushqehet edhe me një kafshatë buke të thatë dhe, nëse ka shije, ajo këtë më me dëshirë ia jep fëmijës së saj, fëmijët jo vetëm që nuk e bëjnë këtë, po as nuk mendojnë të paktën që ta kishin këtë dëshirë që e ka nëna.

- Nëse djali i saj del në ndonjë udhëtim ose vonohet pak, nëna kurrë nuk rehatohet, as gjumin nuk e bën të rehatshëm, nga frika dhe mërzia për të, se mos po e gjen ndonjë gjë e ligë, kurse djali i saj nuk e çel telefonin të flasë me të dhe t'i tregojë sesi është, por e lë të mjaftohet me telefonatën që i përcjell nusja p.sh.

- Nëna, edhe nëse hidhërohet nga i biri, edhe nëse këtë hidhërim e shpreh në fqinjësinë e saj, prapë pendohet për këtë që ka thënë dhe përsëri të njëjtat mirësi i dëshiron të birin. Përveç kësaj, ajo i flet e para dhe njëkohësisht i ofron dashuri amnore. A thua vallë, gruaja e bën këtë, apo burri duhet të përpiqet që ta marrë me të mirë

gruan?!

- Kur nëna të duhet aq shumë, siç e thotë ajo pjesë e njerëzve që cituam më lart, të tingëllon e pabesueshme kur dëgjon për çdo ditë ankesat e grave: "...nëna jote kështu po bën, kështu po thotë, s'po mundem ta duroj etj.", ku të gjitha këto ankesa në të shumtën e rasteve janë cinike, urrejtje, si shkak i asaj pse nëna është pjesë në atë familje.

- Nëna, edhe nëse ndahet nga fëmijët për shkaqe të ndryshme, qoftë divorci, ose vdekje e burrit apo diçka tjetër, ajo kurrë si harron fëmijët e saj, përkundrazi, bën përpjekje vazhdimisht që t'i takojë, sepse zemrën e ka të lidhur ngushtë me ta. E nëse ka fëmijë të tjerë, ajo me të gjitha format dhe përpjekjet fut dashuri mes tyre si dhe largon urrejtje për njëritjetrin. Kurse gruaja, nëse ndahet, ajo harron dashurinë dhe e urren me tërë qenien e saj, e nëse ka fëmijë dhe i ka me vete, mbjell gjithnjë urrejtje për babanë e tyre, ndoshta edhe me pa të drejtë, vetëm dhe vetëm që fëmijët ta urrejnë.

Duke mos sjellë shembuj të tjerë, dhe duke mos dashur që të jetë i gjatë ky diskutim, gruaja ka vend meritore tek burri, ne e pranojmë se nuk jemi aspak kundër idesë dhe të drejtës së gruas për të zënë vendin që meriton te burri, për aq sa ia ka dhënë All-llahu, por, assesi nuk themi se gruaja duhet të ketë vend më meritore sesa nëna, sepse, nëse e themi këtë, na sfidaon Kur'ani dhe hadithi i Muhammedit, alejhis-selam. Andaj, lidhur me këtë, kemi citatet kur'anore që flasin qartë dhe bindshëm:

"Zoti yt ka dhënë urdhër të prerë që të mos adhuronit tjetër pos Tij, që të silleni në mënyrë bamirëse ndaj prindërve. Nëse njërin prej tyre, ose që të dy, i ka kapur pleqëria pranë kujde-

sit tënd, atëherë mos u thuaj atyre as “of - oh”, as mos u bë i vrazhdë ndaj tyre, po atyre thuaju fjalë të mira (të buta respektuese). Dhe në shenjë mëshire shtrije pranë tyre krahun përulës e respektues dhe thuaj: “Zoti im! mëshiroi ata të dy, sikurse më edukuan mua kur isha i vogël”. (el-Israë, 23 dhe 24).

“Zoti ynë! më fal (gabimet) mua edhe prindërve të mi, fali edhe të gjithë besimtarët ditën kur të jepet llogaria.” (Ibrahim, 41)

“Ne njeriun e kemi urdhëruar për (sjellje të mira ndaj) prindërve të vet, sepse nëna e vet atë e barti me mund pas mundi dhe pas dy viteve ia ndau gjirin. (e porositëm) Të jesh mirënjohës ndaj Meje dhe ndaj dy prindërve tu, pse vetëm tek Unë është kthimi juaj. E nëse ata të dy tentojnë që ti të më përshkruash Mua shok, për çka ti nuk ke kurrfarë fakti, atëherë mos i respekto ata, po në çështjet e jetës së kësaj bote të kesh mirëkuptim ndaj tyre, e ti ndiqe rrugën e atij që është i kthyer kah Unë, mandej kthimi juaj është tek Unë, e Unë do t’ju njoftoj për atë që keni punuar.” (Lukman, 14 dhe 15)

Ndërsa nga kopshti i haditheve të Muhammedit, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, do të shkoqisim vetëm disa prej tyre që flasin për temën në fjalë.

Abdullahu thotë: E pyeta të Dërguarin,

alejhis-salatu ves-selam, se cila është puna më e dashur tek All-llahu, ai më tha: “Namazi në kohën e tij, pastaj respekti ndaj prindërve, pastaj xhihadi në rrugën e All-llahut”. (Buhariu).

Asimi transmeton nga gjyshi i tij që thotë: Thashë “O i dërguar i All-llahut, kush meriton më së shumti respektin?

Tha: “Nëna jote”, e pastaj? Tha: “Nëna jote”, e pastaj? Tha: “Nëna jote”, i thashë: po pastaj? Tha: “babai yt, pastaj të afërmit e tjerë sipas radhës.” (Buhariu)

Ibën Abasi thotë: Erdh një burrë te i Dërguari alejhis-selam, dhe i tha: Unë shkova të fejohe me një grua, dhe ajo refuzoi, dhe kur shkoi një tjetër ajo pranoi, dhe nga xhelozia shkova e vrava atë. A ka për mua tevbe? I Dërguari alejhis-selam i tha: “A e ke nënën gjallë?” I tha: Jo. Pastaj i tha: “Atëherë pendohu tek All-llahu, dhe përpiqu që të bësh sa më shumë vepra të mira.”

Dhe Ibën Abbasi e pyet: Përse e pyete nëse e kishte nënën gjallë? Përgjigjet: “Unë nuk di ndonjë punë tjetër që të

afron më shumë tek All-llahu sesa respekti ndaj nënës.” (Buhariu)

Urtësia e ajeteve kur’anore dhe haditheve të Muhammedit, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, flasin mjaft dhe shumë më tepër sesa ne, të fundit, andaj po themi një lutje që All-llahu të na e bëj pranverë të zemrës Kur’anin famëmadh dhe Sunnetin e Muhammedit, alejhis-selam, sepse vetëm atëherë do të dimë të dallojmë gjërat ashtu siç duhet dhe siç jemi urdhëruar nga All-llahu dhe i Dërguari i Tij.

Nuk është plotësim i kërkesave dhe obligimeve prindërore vetëm një lutje drejtuar All-llahut, nëse e bëjnë këtë me sinqeritet dhe bindje të plotë, ose një përshëndetje në mëngjes dhe në mbrëmje, apo një vizitë njëherë në javë, muaj ose vit, sepse nëna kërkon më shumë dhe ka nevojë t'i ketë fëmijët pranë, edhe nëse i janë bërë ata gjyshër.

Hixhabi - Zbulimi i misterit

Saulat PERVEZ

Gruaja dhe familja

Sot gratë muslimane janë duke zbuluar Islamin original ashtu si është shpallur nga All-llahu, tek i Dërguari Muhammed [alejhis-salatu ues-salam], më shumë se 1400 vjet më parë, por pa ndonjë kundërshtim me kulturën trashëgimore. Si rrjedhojë, ato janë të tërhequra para së gjithash nga një ushtrim jetëgjatë i rizbulimit të vetvetes të tyre – çka nënkupton të jesh njeri, musliman dhe, për më tepër, një grua muslimane. Veshja e mbulesës (hixhabit) është një pjesë e rëndë-

sishme e udhëtimit të tyre shpirtëror.

Një nga pyetjet më të shpeshta të sotme, të pyetur si nga muslimanët, ashtu edhe nga jomuslimanët, është: **“Pse gratë muslimane i mbulojnë kokat e tyre?”** Përgjigja është shumë e thjeshtë - Gruaja muslimane e vë mbulesën, sepse All-llahu u ka thënë të bëjnë kështu: **“O ti i Dërguar, thua ju grave tua, bijave tua dhe grave të besimtarëve le t'i vënë shamitë (mbulojë) e veta mbi trupin e tyre, pse kjo është më afër që ato të njihen (se nuk**

janë rrugaçe) e të mos ofendohen...” (el-Ahzabë, 59).

Muslimanët besojnë se qëllimi i tyre i vetëm në jetë është të adhurojnë Zotin e vetëm, në pajtim me udhëzimet e Tij, siç janë shpallur në Kur'anin fisnik, dhe përmes mësimave të të Dërguarit Muhammed, lavdërimi dhe paqja e Allahut qofshin mbi të. Si e tillë, edhe veshja e hixhabit është një akt i bindjes ndaj Zotit, prandaj përbën bazën kryesore të veshjes së saj. Mediet e sotme janë mbushur me përgjithësime rreth Islamit dhe muslimanëve. Gratë muslimane në mbulesë vazhdimisht janë damkosur padrejtësisht. Ato shihen në njërën anë si të shtypura dhe, në anën tjetër, si fanatike dhe fundamentaliste. Të dy përshkrimet janë tmerrësisht të gabuara dhe të mallkuara. Portretizime të këtilla, jo vetëm që keqinterpretojnë këto ndjenja të forta të grave muslimane ndaj hixhabit, por dështojnë gjithashtu për të pranuar kurajën e tyre dhe identitetin që u jep hixhabi. Madje, ka edhe ndalime të veshjes së hixhabit në disa vende. Kur u pyet për këtë, Aminah Assilmi, një e krishtere e konvertuar në Islam, tha: “Të më kërkohet mua të dal jashtë pa hixhabin tim do të ishte sikur t’i kërkohet një murgeshe të dilte pa pjesën e sipërme të veshjes. Kjo më habit mua, dhe unë nuk mund të ndihmoj por pyes, nëse ata do të urdhëronin Marinë, nënën e Jezusit [alejhis-salatu ves-selam] të zbulonte flokët e saj”.

Islami është një religjion i përmbajtjes dhe drejtpeshimit midis ekstremeve. Prandaj, ai nuk pret vetëm prej grave për të përkrahur moralin dhe drejtësinë e shoqërisë. Për më tepër, Islami kërkon nga burrat dhe gratë reciprokisht të përpiqen për të krijuar një mjedis shoqëror të shëndetshëm.

Një keqkuptim tjetër është besimi se gratë muslimane janë të detyruara me forcë të veshin hixhabin. Për pjesën më të madhe të grave muslimane, asgjë nuk mund të jetë më detyruese sesa e vërteta. Në të vërtetë, vendimi final për të veshur hixhabin është shpesh i vështirë.

Hixhabi, një formë e sistemit moral të brendshëm

Ditët e medimit, frikës së pasojave negative dhe reagimet nga familja apo shoqëria e gjerë, dhe përfundimisht, nevoja për kurajë të mjaftueshme e kanë rënduar shumë marrjen e vendimit. Veshja e hixhabit është një vendim personal dhe i pavarur, që vjen nga vlerësimi i urtësisë që ndodhet nën urdhrin e Allahut dhe nga një dëshirë e sinqertë për ta kënaqur Atë.

“Për mua, ardhja deri te vendimi për të veshur hixhabin ishte më i vështirë nga sa është tani veshja e tij. Kam kup-tuar, el hamdulilah, se megjithëqë kam pranuar komente negative nga njerëzit, unë kam vlerësuar ndjenjën e modestisë që më jep veshja e hixhabit dhe, për ironi, përpjekja negative më bëri të ndjehem më krenare që të identifikohem si një muslimane,” vëren Katherine Bullock, një kanadeze e konvertuar në Islam.

“Për mua hixhabi është një dhuratë nga All-llahu. Ajo më jep mundësinë të jem sa më afër All-llahut. Gjithashtu

është me rëndësi, se më siguron rastin për të qëndruar dhe për t'u njohur si një muslimane,” thotë Fariha Khan nga Rockville, Maryland.

Përderisa hixhabi identifikon gratë si pasuese të Islamit, me të vjen një përgjegjësi jashtëzakonisht e madhe. Hixhabi nuk është vetëm një veshje mbuluese, por çka është më me rëndësi, është një sjellje, zakon, mënyrë e të folurit dhe paraqitjes në

publik. Shamia është një manifestim i jashtëm i përkushtimit të brendshëm për të adhuruar All-llahun – pra simbolizon një përkushtim në devotshmëri. Vetë morali i brendshëm është ajo çfarë nënkupton shamia e jashtme. Kjo mund të kuptohet nga sjellja e përgjithshme e çdo gruaje muslimane si sillet, vishet, flet etj. Në një vend ku keqinformimi rreth Islamit dhe muslimanëve është shumë i madh, motrat muslimane kanë mundësinë për të paraqitur Islamin në dritën e tij të vërtetë.

Saba M. Baig, e diplomuar në Rutgers University, Nju Jork, ishte 17 vjeç kur me seriozitet filloi të veshë hixhabin. Ajo ndjen se është akoma në proces të mësimi të brendësisë së hixhabit. “Kuptimi im më i madh ishte se hixhabi nuk ishte vetëm rreth vënies së shamisë në kokë, por më shumë (një vello) në zemrën time,” thotë Baig. “Hixhabi është më shumë se një mbulesë e jashtme. Ajo pjesa më e lehtë e saj. Ajo më shumë ka të bëjë me modestinë dhe mënyrën se si e paraqet ti veten.”

Pasi fillova të vesh hixhabin, u lajmërova se njerëzit shpesh do të sillen më me kujdes me mua, sikur mbrohen ngase janë betuar. Unë e vlerësova atë. Unë ndjej se duke veshur hixhabin më është dhënë hyrja në një stil jete të drejtë dhe të hijshëm.

Imaan, një e konvertuar në Islam, shton: “Fatkeqësisht, ajo ka edhe anën e saj të “trishtuar”: diskriminohesh, trajtohesh sikur je e shtypur... Unë e vesh atë për All-llahun, dhe sepse unë dëshiroj. Pikë”.

Katherine Bullock vëren se “pasi fillova të vesh hixhabin, u lajmërova se njerëzit shpesh do të sillen më me kujdes me mua, sikur mbrohen ngase janë betuar. Unë e vlerësova

atë. Unë ndjej se duke veshur hixhabin më është dhënë hyrja në një stil jete të drejtë dhe të hijshëm”.

Hixhabi është një akt i modestisë

Veshja modeste dhe hixhabi janë masa mbrojtëse për të shmangur dhunimet shoqërore. Ajetet pasuese të Kur'anit theksojnë se kjo nuk është e kufizuar vetëm për gratë:

“Thuaju besimtarëve të ndalin shikimet (prej haramit), t'i ruajnë pjesët e turpshme të trupit të tyre se kjo është më e pastër për ta. All-llahu është i njohur hollësisht për atë që bëjnë ata. Thuaju edhe besimtareve të ndalin shikimet e tyre, t'i ruajnë pjesët e turpshme të trupit të tyre, të mos zbulojnë stolitë e tyre përveç atyre që janë të dukshme, le të venë shamitë mbi kraharorin e tyre dhe të mos ua tregojnë bukuritë e tyre askujt përveç burrave të vet...” (en-Nurë, 30 dhe 31).

Sipas Xhabir Ibën Abdullahut, kur e ka pyetur të Dërguarin [alejhiss-salatu ves-

selam], rreth shikimit të hedhur pa qëllim mbi një grua të huaj, i Dërguari është përgjigjur: “*Largoje shikimin tënd.*” (Muslimi). Në një transmetim tjetër, i Dërguari, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, qortoi për përsëritjen e shikimit në një grua – ai tha se *shikimi i dytë është nga djalli.*

Pra, përkundër besimit të përhapur, muslimanë dhe jomuslimanë, hixhabi nuk është veshje për t’u ruajtur nga meshkujt, për t’i mbajtur dëshirat e tyre të paligjshme në frenim -

çka është përgjegjësia e tyre personale, siç na tregojnë ajetet dhe thëniet profetike. Për më tepër, gratë muslimane e veshin atë për All-llahun dhe veten e tyre.

Islami është një religjion i përmbajtjes dhe drejtpeshimit midis ekstremeve. Prandaj, ai nuk pret vetëm prej grave për të përkrahur moralin dhe drejtësinë e shoqërisë. Për më tepër, Islami kërkon nga burrat dhe gratë reciprokisht të përpiqen për të krijuar një mjedis shoqëror të shëndetshëm, ku fëmijët të rriten me vlera dhe koncepte pozitive, të bukura, konstruktive dhe praktike.

Në fakt, për shumë gra hixhabi është një kujtesë konstante se ato nuk duhet t’i projektojnë jetët dhe trupat e tyre për meshkuj. “Para se të filloja mbulimin, mendoja se unë vetë bazohem në atë çfarë të tjerët mendojnë për mua. Gjithashtu, e shoh atë shpesh te vajzat, lumturia e tyre varet nga ajo se si të tjerët i shikojnë ato, veçanërisht meshkujt. Që

Hixhabi nuk është vetëm një veshje mbuluese, por çka është më me rëndësi, është një sjellje, zakon, mënyrë e të folurit dhe paraqitjes në publik. Shamia është një manifestim i jashtëm i përkushtimit të brendshëm për të adhuruar All-llahun - pra simbolizon një përkushtim në devotshmëri.

prej atëherë, mendimi im mbi veten ka ndryshuar shumë; kam fituar shumë vetë respekt. Kam kuptuar se nuk ka fare rëndësi nëse të tjerët mendojnë për mua si bukuroshe. Mendoj, sa këndshëm për mua dhe duke ditur se All-llahu më sheh të bukur më bën të ndjem e bukur”, rrëfen Baig.

Koncepti i modestisë dhe hixhabit në Islam është i shenjtë, dhe përfshin të dy gjinitë, burrat dhe gratë. Synimi përfundimtar është të mbajë stabilitet shoqëror dhe të kënaq Zotin. Prej se gratë muslimane janë më të

spikatura për shkak të dukjes së tyre, është më e lehtë për njerëzit t’i lidhin ato me pamje të shtrembëruara që vërejnë në mediat e shtypura dhe transmetuese. Që këtej, stereotipat janë përjetësuar dhe gratë muslimane shpesh shihen si “misterioze” prej atyre që nuk e njohin kuptimin fetar të hixhabit.

Kjo atmosferë e “misterit” nuk mund të largohet derisa të zbulohen me të vërtetë stilet e tyre të jetesës, besimet dhe sistemet e mendimit. Dhe kjo nuk mund të arrihet derisa të mos frikësohen t’i trajtojnë me respekt burrat – apo gratë muslimane për këtë çështje. Kështu që, herën tjetër, kur të shihni ndonjë musliman, ndaluni dhe bisedoni me të – do të ndiheni, me ndihmën e Zotit, sikur po hyni në një botë krejt tjetër, botën e Islamit: të mbushur me përlulje, devotshmëri dhe, sigurisht, me modesti!

Marrë nga: www.allaahuakbar.net

Përktheu: Besnik ABRASHI

Kremtimi i festave

Përgjigjet: Ali Shaban TANUSHA

Pyetje dhe përgjigje

Pyetje:

Ndërrimin e viteve dhe, më konkretisht, vitin e ri, e feston thuajse e tërë bota, pavarësisht se kjo festë është e fesë së krishterë. Në këtë festë - për fat të keq - marrin pjesë edhe shumë muslimanë. A mund të na thoni se çfarë dispozitash ka në fenë islame në lidhje me kremtimin e kësaj feste.

Përgjigje:

Në emër të All-llahut, Mëshiruesit Mëshirëbërësit.

Ndërrimi i viteve sipas sistemit diellor quhet ndryshe edhe viti X apo Y pas Krishtit, duke aluduar me Isain, alejhis-selam, d.m.th, viti i parë i këtij sistemi kronologjik paraqet datëlindjen e Isait alejhis-selam. Të krishterët, fillimin e vitit të ri e festojnë si kremtim i datëlindjes së Isait, alejhis-selam, çka Isai, alejhis-selam, nuk ua ka urdhëruar e as nuk i ka porositur ta bëjnë, prandaj, nuk ka argument për këtë gjë. Andaj të krishterët (të mëvonshmit) e kanë shndërruar në festë dhe, vit pas viti, ajo ka marrë përmasa të mëdha. Këtë ditë (natë) e festojnë me sjellje të fëlliqura, duke konsumuar alkool, me imoralitet dhe degjenerim të madh, edhe pse origjinën (sipas tyre) e ka nga feja. Kjo festë nuk ka të përbashkët asgjë me mus-

limanët dhe i Dërguari ynë nuk ka cekur diç të tillë, përkundrazi, i ka porositur besimtarët që mos u ngjasojnë jobesimtarëve dhe ka thënë: *"Kush i ngjason një populli ai është një prej atyre"*. (Transmeton Ebu Davudi)

Të gjithë dijetarët islamë shprehin mendimin se **festimi i kësaj feste për muslimanët është haram** dhe, si e tillë, është kategorikisht e ndaluar.

Pyetje:

Dita e ndërrimit të vitit hixhri, a është ditë feste në fenë islame siç e kanë bërë të krishterët me vitin gregorian?

Përgjigje:

Dita, në të cilën bëhet ndërrimi i vitit hixhri në Islam nuk është festë. Ajo çka bëhet atë ditë është përkujtimi i Hixhretit të të Dërguarit, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të; mirëpo të bëhet festë, jo. Festat në Islam janë dy: Fitër Bajrami, pas agjërimit të muajit të Ramazanit dhe Kurban Bajrami, në ditën e dhjetë të muajit Dhul-Hixhe, së bashku me ditët e teshrikut, d.m.th., edhe tre ditë të tjera, që pasojnë Kurban Bajramin, siç ka theksuar i Dërguari lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, kur arriti në Medinë, pa duke festuar banorët e Medines dhe tha se *All-llahu ua ka ndërruar ato festa me dy festa të tjera; Fitër bajramin dhe Kurban Bajramin.*

Pastaj, demonstrimi i formave të kremtimit të festave, qoftë e të krishterëve, qoftë e feve të tjera nuk lejohet në fenë islame. Dhe neve nuk na lejohet të veprojmë në fenë islame pa pasur mbështetje në Kur'an dhe në Sunnetin e të Dërguarit, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të.

Në festat tona të përmendura më lart, ne si besimtarë muslimanë i festojmë duke madhëruar All-llahun, dhe namazet e bajrameve i falim duke shtuar tekbiret më tepër sesa në namazet e tjera dhe në ditët vijuese të teshrikut, pas çdo namazi bëjmë tekbir, d.m.th, madhërojmë Krijuesin tonë për begatitë që na ka dhënë. Kjo është festë, e jo siç bëjnë të tjerët, duke u dehur dhe duke u marrë me imoralitet.

Pyetje:

Çfarë vlere ka agjërimi i ditës së dhjetë të muajit Muharrem?

Përgjigje:

Muharrem është muaji i parë i vitit hixhri. Dita e dhjetë e këtij muaji është sunnet të agjërohet. I dërguari i All-llahut, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, kur arriti në Medine, takoi çifutët duke agjëruar këtë ditë.

Tregon Ibën Abbasi, All-llahu qoftë i kënaqur me të, se kur agjëroi i dërguari i All-llahut, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, ditën e ashurasë (e dhjetë të muharremit), duke urdhëruar të agjërohet ajo ditë, i kanë thënë: O i dërguar i All-llahut, kjo ditë është ditë, që e madhërojnë çifutët dhe të krishterët. I dërguari i All-llahut, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, tha: *"Kur të vijë viti i ardhshëm, - nëse do All-llahu - do ta agjërojmë edhe ditën e nëntë."*

I dërguari i All-llahut, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, i pyeti pse e agjërojnë këtë ditë. Ata i thanë se

në këtë ditë Musa, alejhis-selam, shpëtoi nga Faraoni, kur ky e ndoqi në det. Atëherë, i Dërguari, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, tha: *“Neve më tepër na takon Musau sesa çifutëve, ne do ta agjërojmë atë ditë, por nëse do të jem gjallë në vitin e ardhshëm, do të agjëroj edhe ditën e nëntë.”* (Transmeton Muslimi, Ahmedi etj.)

Për agjërimin e kësaj dite, Muhammedi, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, ka thënë: *“...falen mëkatet e vitit të kaluar”.* (Transmeton Muslimi)

Ndërsa për muajin Muharrem ka thënë: *“Agjërimi më i vlefshëm pas Ramazanit është muaji i All-llahut Muharrem ...”* (Transmeton Muslimi e të tjerë.)

Pyetje:

Çka do të thotë “ashura” dhe çfarë lidhjeje ka me dhjetëshin e muajit Muharrem?

Përgjigje:

Në popull është përhapur se ashura janë ëmbëlsirat, më konkretisht gruri i zierë me sheqer për në dhjetëshin e muajit Muharrem. E vërteta është se ashura i thonë ditës së dhjetë të muajit Muharrem; fjala “ashere” do të thotë dhjetë, ndërsa “ashura” është numër rendor, d.m.th., “e dhjeta”.

Pyetje:

A lejohet të agjërohet dita e dhjetë e muajit Muharrem vetëm, apo duhet të shoqërohet edhe një ditë para, siç qëndron në hadithin e të Dërguarit, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të?

Përgjigje:

Lejohet të agjërohet dita e ashurasë vetëm, edhe pa ia bashkuar ditën e nëntë, por, nëse e agjëron edhe ditën e nëntë, e përmbush Sunnetin e të Dërguarit të All-llahut, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të. Këtu vlen të theksohen disa çështje:

- Agjërimi i ashurasë është sunnet dhe ka vlerë të madhe;

- Në Sunnetin e të Dërguarit është cekur se, bashkimi i një dite me agjërim, pra, ditën e nëntë, e ka dëshiruar i Dërguari, lavdërimi dhe paqja e All-llahut qofshin mbi të, me qëllim që të mos i ngjante çifutëve.

- Nëse ndodh që dita e ashurasë të jetë e shtunë, atëherë është obligim ta bashkosh edhe një ditë me agjërim, pasi i Dërguari e ka ndaluar që dita e shtunë të agjërohet veçmas.

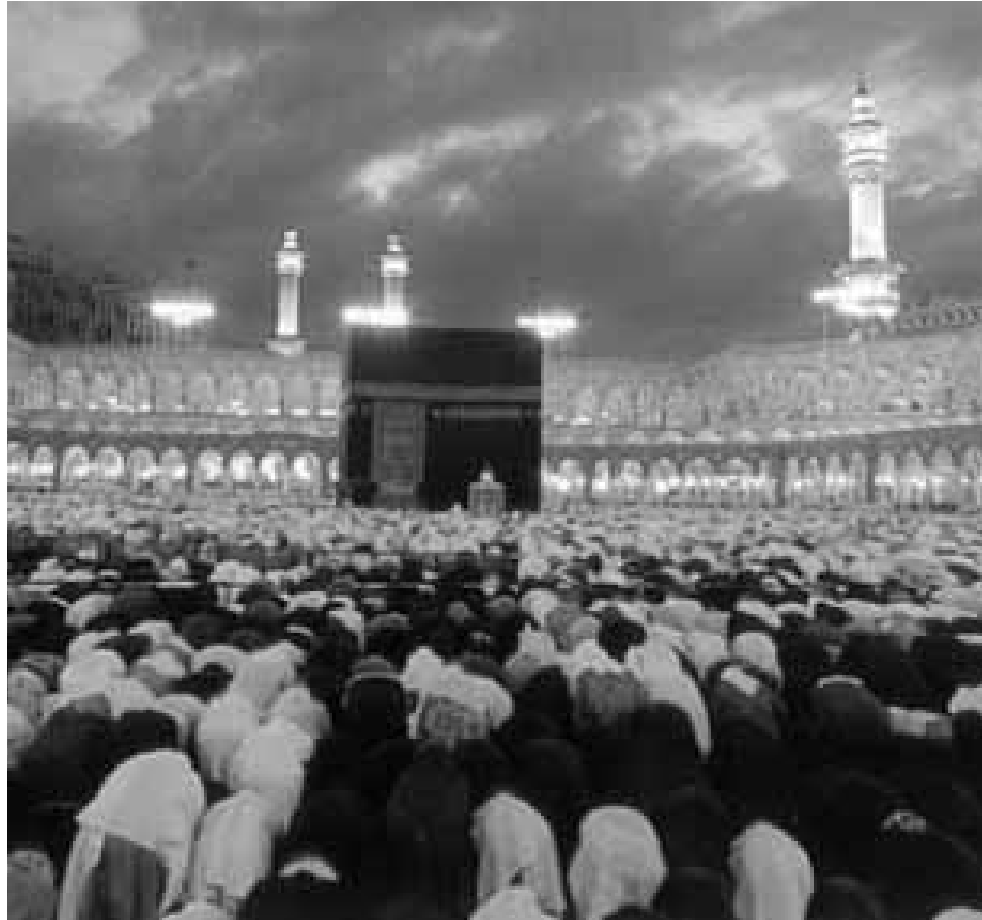
Pyetje:

Nëse personi ka kaza nga agjërimi i Ramazanit, a i lejohet të agjërojë nga dhjetëshi i muajit Muharrem?

Përgjigje:

Nëse ndonjërit i ka mbetur agjërim kaza nga muaji i Ramazanit dhe e takon dita e Arafatit apo dita e Ashurasë pa i agjëruar ditët kaza, lejohet t'i agjërojë këto ditë e pastaj të vazhdojë me ditët që i kanë mbetur kaza. Komisioni për Fetva në Arabinë Saudite tërheq vëmendjen në lidhje me këta njerëz, pasi thonë se agjërimi është në rregull, por duhet të jenë të kujdesshëm që t'i mbarojnë ditët kaza më parë.

Në këtë rubrikë mirëpresim të gjitha pyetjet e juaja, ndërsa ato më interesante do të botohen. Pyetjet mund t'i dërgoni në albislam@gmail.com

Kapitulli i namazit

Përgatiti: Agim BEKIRI

All-llahu [subhanehu ve teal] ka bërë farz pesë kohët e namazit: Sabahun, Drekën, Ikindinë, Akshamin dhe Jacinë

Vendimi i Sheriatit për atë që e lë namazin

Të gjithë dijetarët janë të pëlqimit se ai që mohon obligueshmërinë e

namazit del nga feja mirëpo nëse e lë namazin duke besuar se namazi është farz, dijetarët janë ndarë në dy grupe. Disa e kanë konsideruar njeri renegat, kurse të tjerët besimtar, i cili ka bërë mëkat të madh. Shkaku i këtij mospajtimi është kuptimi i haditheve të Resulull-llahut [sal-lAll-llahu alejhi ve sel-lem], në të cilat lënësi i namaz-

¹ Muslimi.

² Ahmedi, Ebu Davudi, Tirmidhiu, Nesaiu dhe Ibën Maxheh.

it trajtohet kafir duke mos bërë dallim mes atij që e mohon namazin dhe atij që e lë nga përtacia. Resulull-llahu [sal-lAll-llahu alejhi ve sel-lem] ka thënë: “Mes njeriut dhe shirkut e kufrit është lënia e namazit.”³

Burejdeja [radijAll-llahu anhu] thotë: “Kam dëgjuar Resulull-llahun [sal-lAll-llahu alejhi ve sel-lem] duke thënë: “Marrëveshja që është në mes neve dhe atyre është namazi, ai që e lë namazin ka bërë kufër.”

Kush e ka obligim namazin

Faljen e namazit e ka obligim çdo musliman i moshës së rritur dhe i mençur. Për këtë, përgjegjësi i fëmijës obligohet ta urdhërojë atë që të falë namazin edhe pse ende nuk e ka detyrë, mirëpo me qëllim që të

Ai që e ka arritur një rekatë të namazit të Sabahut para se të lind dielli, ka arritur namazin e Sabahut. Dhe ai që e arrin një rekatë të Ikindisë para se të perëndojë dielli, ka arritur tërë Ikindinë.

Njeriu që nuk është i përpiktë në faljen e namazeve në kohën e tyre, ai menjëherë duhet të pendohet tek All-llahu i Madhëruar dhe të mos e përsërisë gabimin.

mësohet për të fal namaz

Kohët e namazeve

Është e pëlqyer të falet Dreka në kohën e parë, me përjashtim kur është shumë nxehtë.

Është e pëlqyer të falet Dreka në kohën e fladshme, kur është vapë.

Është e pëlqyer që Ikindia të falet në kohën e parë.

Është mëkat të vonohet namazi i Ikindisë derisa të zverdhet dielli (të afrohet në perëndim) pa asnjë arsye, sepse në atë kohë politeistët i përkulen shejtanit.

Është e pëlqyer falja e Akshamit sa më shpejt dhe urrehet vonimi i tij.

Është e pëlqyer të vonohet Jacia, nëse nuk është rëndë, edhe atë deri pak para mesnatës.

Është e urryer të flihet para Jacisë dhe të bisedohet pas Jacisë pa dobi.

Namazi i	SABAHUT	DREKËS	IKINDISË	AKSHAMIT	JACISË
Fillimi i kohës së namazit	Fillon me agimin e mëngjesit	Fillon kur del dielli nga zeniti	Fillimi prej kohës kur bëhet hija sa dy herë vetë objekti.	Fillimi prej kohës kur perëndon Dielli.	Fillon me humbjen e dritës së kuqe në perëndim.
Mbarimi i kohës së namazit	Zgjat deri në lindjen e Diellit	Zgjat derisa të bëhet hija e një objekti sa vetë objekti.	Zgjat derisa të perëndojë Dielli	Zgjat derisa të humbasë drita e kuqe në perëndim.	Zgjatë deri në me të natës.

³ Buhariu dhe Muslimi.

Është e pëlqyeshme që sabahu të falet në kohën e parë të tij, kjo quhet – teglis

Kur konsiderohet se ka arritur namazin një individ?

Ebu Hurejra [radijAllahu anhu] thotë se Resulull-llahu [sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem] ka thënë: *“Ai që e ka arritur një rekatë të namazit të Sabahut para se të lind dielli, ka arritur namazin e Sabahut. Dhe ai që e arrin një rekatë të Ikindisë para se të perëndojë dielli, ka arritur tërë Ikindinë.”*³

Ky rregull i përfshin të gjitha namazet.

Kompensimi i namazeve të kaluara

Nëse njeriun e zë gjumi apo harron dhe ikën koha e namazit, atëherë duhet ta falë në momentin kur i kujtohet.

Mirëpo, një gjë duhet mbajtur gjithnjë parasysh: namazi i lënë me qëllim nuk kompensohet. All-llahu [subhanehu ve tealal] për çdo namaz farz ka caktuar fillimin dhe mbarimin e kohës së tij. Fillon në kohë të caktuar dhe mbaron në kohë të caktuar. Për këtë nuk ka dallim në mes të atij, që e fal namazin para kohe dhe atij që e fal pas kohe, ngase që të dy nuk e kanë falur namazin në kohën e vet. Gjithashtu, edhe kadaja është përcaktim (ligj), ndërkohë që askush nuk ka të drejtë të japë ligj përveç All-llahut [subhanehu ve tealal] dhe Resulullahu [sal-

Faljen e namazit e ka obligim çdo musliman i moshës së rritur dhe i mençur. Për këtë, përgjegjësi i fëmijës obligohet ta urdhërojë atë që të falë namazin edhe pse ende nuk e ka detyrë, mirëpo me qëllim që të mësohet për të fal namaz.

lall-llahu alejhi ve sel-lem]. Po të kishte qenë kadaja vaxhib për njeriun, që e lë namazin pa e falur derisa të dalë koha e tij, as All-llahu [subhanehu ve tealal] e as Resulull-llahu [sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem] nuk kishin për ta lënë pa e sqaruar dhe këtë nuk e kanë lënë nga harrësa. Njeriu që nuk është i përpiktë në faljen e namazeve në kohën e tyre, ai menjëherë duhet të pendohet tek All-llahu i Madhëruar dhe të mos e

përsërisë gabimin.

Kohët kur është e ndaluar të falim namazin

Kur të lind dielli, derisa të ngritët pak, kur është në zenit, derisa të anojë pak dhe kur t'i afrohet perëndimit, derisa të perëndojë.

Nga kjo bëjnë përjashtim:

-Të falurit e namazit të xhumasë,

-Dy rekatet e abdesit,

-Falja e namazit përshëndetës (tehi-jjetul-mesxhid) etj.

Ndalohet nafilja pas agimit të mëngjesit dhe para namazit të sabahut.

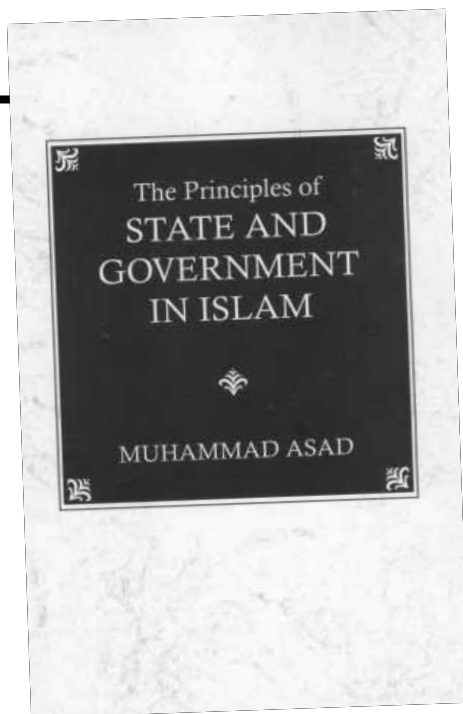
Ndalohet të falurit nafile kur të thirret ikameti.

Vendet ku ndalohet të falet namazi

E tërë toka është vendfalje përveç varreve, banjave dhe në ahur të deveve.

“The Principles of State and Government in Islam”

Përgatiti: Egin Ceka

Në këtë prezantim do paraqes librin e Muhamed Asadit “The Principles of State and Government in Islam” botuar në Berkeley & Los Angeles në vitin 1961, i cili përmban 107 faqe.

“Drejtona në rrugën e drejtë, në rrugën e atyre që bekojnë, jo të atyre që kanë merituar hidhërimin tënd, e as të atyre që kanë humbur.”

Këto fjalë nga e para prej 114 sureve të Kur’anit janë ndoshta më të përsëriturat në botë, kurse kuptimi i tyre ndaj miliona muslimanëve, që e lusin Zotin përditë t’i udhëzojë në “rrugën e drejtë”, është i një rëndësie gjithnjë në rritje për çdo qeveri. Rëndësia e një libri që ndriçon prirjet politike të këtyre miliona njerëzve – “rrugën” që ata duan të ndjekin – vështirë se mund të ekzagjerohet.

Ky është një libër i tillë, i shkruar nga një njeri me eksperiencë si teorike, ashtu edhe praktike në ligjin islam. Puna e Muhamed Asadit është një përgjigje ndaj dëshirës së madhe për parashtrimin e parimeve politike të Islamit dhe përdorimin e tyre të mundshëm në shoqërinë bashkëkohore. Duke vëzhguar thuhet 1400 vjet – duke filluar me Hixhretin, zanafillën formale të kalendarit islam – kjo punë shkon edhe më tej: ajo tregon sesi mund të lindin forma të larmishme të shtetit islam nga themele islame, dhe se si çdo shtet që formohet, për të qenë vërtet islam, duhet të mishërojë doktrinën e qeverisjes me konsens dhe këshillim.

Kështu, Muhammad Asadi e vë theksin te elasticiteti i madh i mësimave zanafillorë islame. Për të konstatuar vlerat dhe kufijtë e këtyre mësimave, ai me qëllim i qëndron

larg çdo hulumtimi përbrenda labirintit teorik të ndërtuar ndër shekuj nga juristët muslimanë: ai nuk ekzaminon superstrukturën e mendimit ligjor të Islamit (Fikhun) ose zhvillimin historik të një “Shteti Islam”, siç mund ta përcaktojë doktrina. Por ai i rikthehet burimeve origjinale në një përpjekje për t’i çliruar këto mësimë islame, që mund të jenë të rëndësishme për shtetin bashkëkohor nga spekulimet vrastare. Dhe gjatë këtij procesi ai tregon thjeshtësinë dhe qartësinë themelore të ligjit islam.

I lindur me emrin Leopold Weiss në Lviv të Austro-Hungarisë së atëherëshme, Muhammad Asad-i u bë një interpretues i kulturës muslimane që nga pranimi i Islamit, në vitin 1926. Ai ka jetuar dhe udhëtuar anembanë botës muslimane, ka luajtur një rol të rëndësishëm në formimin e qeverisë së Pakistanit dhe ka shërbyer si i dërguar i plotfuqishëm i këtij vendi në Kombet e Bashkuara. Ai është autor i shumë librave dhe artikujve, duke përfshirë prej tyre “Islam at the Crossroads” (“Islami në Udhëkryq”), “On the Principles of Islamic Law” (“Mbi Parimet e Ligjit Islam”), “Islamic Constitution-Making” (“Formimi i Kushtetutës Islame”), si edhe autobiografia “The Road to Mecca” (e përkthyer në shqip me titullin “Rruga për në Mekë”). Përkthimit dhe komentimit të tij të Kur’anit në anglisht me titull “The Message of the Qur’an” (“Mesazhi i Kuranit”) i vijnë në ndihmë kërkimet e tij shumëvjeçare në fushën e Traditës Profetike (Hadithit) si edhe njohja e tij e thellë e dialektit beduin të Arabisë Qendrore, i cili i afrohet më së shumti arabishtes së folur në kohën e Profetit Muhamed.

Tani vijon vizioni i vet Muhamed Asadit, që e paraqiti në hyrjen e librit të tij në fjalë:

“Ky libër paraqet një zhvillim idesh të parashtruara për herë të parë në esenë time

“Islamic Consitution-Making”, e botuar në anglisht dhe urdu në mars të 1948. Në atë kohë unë isha drejtor i Departamentit të Rindërtimit Islam, një institucion i përkushtuar formulimit të parimeve intelektuale dhe shoqërore që duhet të qëndronin në themelet e shoqërisë dhe shtetit tonë të ri. Ndërmjet problemeve që më shqetësonin më intensivisht ishte natyrisht çështja e kushtetutës së ardhshme të Pakistanit. Forma që duhet ta kishte kjo kushtetutë, s’ishte as atëherë dhe as tani e qartë për të gjithë. Megjithatë njerëzit e vendit tonë, në të shumtën e rasteve ishin të frymëzuar me entuziazëm nga ideja e një shteti të vërtetë islam — d.m.th. një shtet që dallohet nga të gjitha grupimet politike ekzistuese nga themelimi jo në bazë të konceptit të nacionalitetit dhe prejardhjes, por vetëm në bazë të ideologjisë së Kur’anit dhe Sunnetit — ata akoma nuk kishin vizione konkrete mbi metodat e qeverisjes dhe mbi institucionet që do t’i jepnin shtetit një karakter të veçantë islam dhe njëkohësisht do t’u përgjigjeshin nevojave më të ngutshme të kohës. Një pjesë e popullatës e panë në mënyrë naive si diçka të vetëkuptueshme kahes sipas të cilës, për të qenë e pastër islame, qeveria e Pakistanit do të duhej të modelohej sa më shkimët me format e Kalifatit të hershëm, me një pozicion thuajse diktatorial të caktuar për kreun e shtetit, me një konservatorizëm të tepruar në të tëra format shoqërore (duke përfshirë edhe një përjashtim pak a shumë të plotë të grave), dhe një ekonomi patriarkale që do të përballonte mekanizmat e komplikuar financiare të shekullit të njëzet dhe do të zgjidhte të tëra problemet e shtetit social modern vetëm nëpërmjet instrumentit të taksës së njohur me emrin Zekat. Grupe të tjerë njerëzish — më realistë, por ndoshta më pak të interesuar në Islamin si një element formues të jetës shoqërore — përqendroheshin në një zhvillim të Pakistanit në linja të padallueshme nga ato të pranuarat përgjithësisht si të vlefshme dhe të arsyeshme në demokracitë parlamentare të Perëndimit modern, me jo më shumë se një për-

mendje në kushtetutë të Islamit si “je e shtetit” dhe me formimin e mundshëm të një “Ministrie të Çështjeve të Fesë” si lëshim peri ndaj ndjenjave të shumicës dërrmuese të popullsisë.

Nuk ishte e thjeshtë të ndërtoje një urë ndërmjet këtyre dy ekstremeve. Kërkohej një kushtetutë që të ishte islame në kuptimin e plotë të fjalës dhe e cila, njëkohësisht, do të merrte parasysh kërkesat praktike të kohës sonë. Kjo ishte një kërkesë që justifikohet nga bindja jonë se programi shoqëror i Islamit ofron përgjigje të vlefshme për problemet e të tëra kohëve dhe shkallëve të zhvillimit njerëzor. Megjithatë, literatura islame ekzistuese nuk ofronte udhëzime për vështirësitë tona. Disa dijetarë muslimanë të shekujve të hershëm — sidomos të periudhës abasite — na kishin lënë trashëgim një numër punimesh mbi ligjin politik të Islamit. Por përjasja e tyre ndaj problemeve kish qenë natyrisht e kushtëzuar nga rrethanat ekzistuese kulturore dhe nga kërkesat shoqërore-politike të kohës së tyre, kështu që rezultatet e punëve të tyre ishin të pazbatueshme ndaj nevojave të një shteti islam të shekullit të njëzet. Nga ana tjetër, punimet muslimane të disponueshme mbi të njëjtën çështje vuanin në përgjithësi nga një gatishmëri tepër e madhe për të pranuar konceptet politike, institucionet dhe metodat qeverisëse të Evropës moderne si normë, të cilave (sipas mendimit të këtyre autorëve) duhej t’i përshtatej një shtet modern islam. Kjo ishte një kuptim, që në shumë raste rezultonte në adoptimin prej këtyre autorëve të shumë koncepteve të cilat ishin diametralisht në kundërshtim me kërkesat e vërteta të ideologjisë islame.

Kështu, as punët e paraardhësve tanë e as ato të bashkëkohësve tanë nuk mundën të na jepnin një themel të kënaqshëm konceptesh mbi të cilin mund të ndërtohej shteti i Pakistanit. Vetëm një rrugë më mbeti “hapur” t’i kthehesha burimeve zanafillore të Ligjit Islam — Kur’anit dhe Sunnetit — dhe të nxirrja, duke u mbështetur te këto, pikënisjet konkrete të kushtetutës së

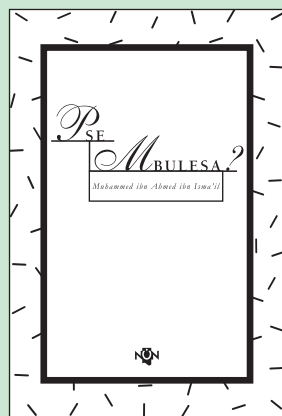
ardhshme të Pakistanit, pavarësisht çdo gjëje që mund të ish shkruar mbi çështjen e shtetit islam. Duke ndjekur këtë qëllim — dhe i ndihmuar nga vitet e shumta të studimit që i kisha përkushtuar më parë Kur’anit, shkencës së Hadithit, ose Traditës, dhe metodologjisë së Fikhut, ose jurisprudencës — vendosa të vizatoj skicën teorike të një kushtetute islame me fuqinë e përcaktimeve politike të prera që rrjedhin nga Kur’ani dhe hadithet autentike. Ndërkohë që parimet themelore, mbi të cilat mbështetet kjo skicë ofroheshin nga Kur’ani, shumica e detajeve interesante dhe metoda e zbatimit të tyre u nxorën nga rreth shtatëdhjetë thënie të të dërguarit të Zotit që u referohen aspekteve të ndryshme shoqërore-politike të jetës së bashkësisë.

Tashmë, pas përvojave fatkeqe të dhjetëvjeçarit të fundit, problemi i së ardhmes kushtetuese të Pakistanit është akoma i pazgjidhur. Prandaj, mua më duket se diskutimit të parimeve që duhet të themelojnë kushtetutën e një shteti islam nuk i ka kaluar dobia. Përkundrazi, vetë fakti se asnjëri nga shtetet ekzistuese muslimane nuk ka arritur deri tani një formë qeverisjeje, e cila do të mund të quhej e pastër islame, e bën vazhdimin e këtij diskutimi të domosdoshëm — të paktën për ata njerëz, për të cilët Islami përbën realitetin dominues të jetës.

Ky libër është një provë për ta mbajtur të gjallë këtë diskutim. Është e pashmangshme, që disa nga përfundimet e mia do të japin shkas për kontestime. Por unë gjithnjë kam besuar — dhe besoj tashmë më shumë se kurrë — se pa një përplasje nxitëse mendimesh nuk mund të ketë përparim intelektual në shoqërinë muslimane, dhe se thënia e Profetit “Dallimet në mendime mes të diturve të umetit tim janë shenjë e mëshirës së Zotit”¹ ka një vlerë pozitive dhe krijuese, e cila shumë shpesh është injoruar në rrjedhën e historisë muslimane — në dëm të përparimit shoqëror të muslimanëve.” — theksoi autori Muhamed Asad.

¹ Kjo shprehje nuk është nga thëniet e të dërguarit Muhammed, por e dijetarëve të mëvonshëm.

Ribotim i librave më të kërkuara

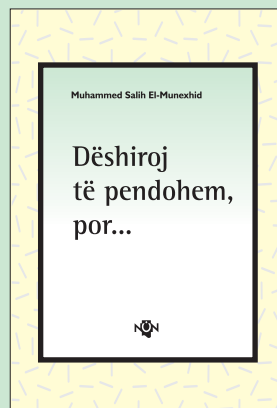

1. PSE MBULESA

Autor: Muhamed ibn Ismail

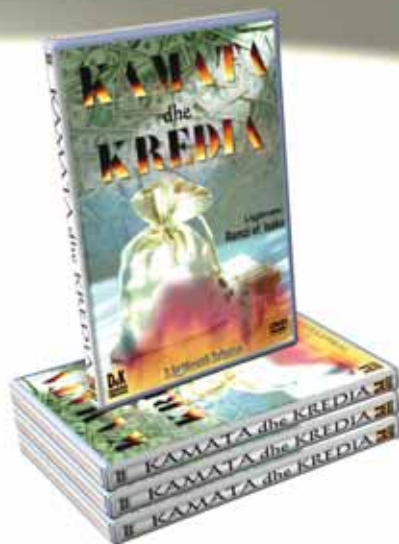
2. NAMAZI ME XHEMAT

3. DËSHIROJ TË PENDOHEM POR...

Autor: Muhamed Salih El Munexhid

Shtëpia Botuese "NuN" - Shkup
+ 389 2 3230 827, + 389 75 436 718

Studio D&K d.o.o.e.l. Shkup tel: +389 (2) 26-26-952 www.studiok.net studiok@mol.com.mk

Produktet tona nuk mund ti gjeni gjithkund

*Duhen produkte
të mira për të aritur
rezultat.
Prandaj kërkoheni
atë tek ne*

Tapetë Muri

F.A.G - Kom
Shkup-Maqedoni
rr.Xhon kenedi nr.9a,lok 14
Tel.+389 (2) 2600 154
Faks: +389 (2) 2601 248
Mob:+389 (75) 36 66 14
E-mail: fag_color@yahoo.com
www.flugger.com

